MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI NEŞRİYAT MÜDÜRLÜĞÜNCE HER HAFTA PAZARTESİ GÜNLERİ ÇIKARILIR İLGİLİ MAKAM VE MÜESSESELERE PARASIZ GÖNDERİLİR.

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
TEBLİĞLER DERGİSİ

YILLIK ABONESİ 40 KURUŞTUR ABONE TUTARI MALSANDIKLARINDAN BİRİNE YATIRILMALI VE ALINACAK MAKBUZ MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI NEŞRİYAT MÜDÜRLÜĞÜNE GÖNDERİLMELİDİR

Cilt: 8 — 16 TEMMUZ 1945 — SAYI: 337

TAMİMLER:

İLK ÖĞRETİM UMUM MÜDÜRLÜĞÜ
Sayı: 6/12559
1453

2/VII/1845

ÖZET:
Köy okulları projelerinin detay resimleri h.

31/III/1945 tarih, 6/6175 ve 1397 sayılı genelgeye ektir:

Köy okulları yapımında göz önünde tutulacak esaslarla, bu okulların projelerine ait detay resimleri müsabakada birincilik kazanan Yüksek Mimar Asım Mutlu ve Ahsen Yapanar tarafından hazırlanmış ve bu genelgeye ilişik olarak gönderilmiştir. Okul yapımı sırasında bunlardan faydalanılmak binaların sağlam ve güzel olmasını sağlıyacaktır. Gereğince iş görülmesi hususunu ilgililere tebliğ etmenizi rica ederim.

Milli Eğitim Bakanı a.
İhsan Sungu

KÖY OKULLARI YAPIMINDA GÖZ ÖNÜNDA TUTULACAK ESASLAR.

Arsa:

Okulun yapılacağı arsa köyün mümkün olduğu kadar düzgün ve az meyilli yerinde seçilecektir. Arsanın sel yataklarına, su basan alçak kısımlara, toprağı kayan yerlere raslamamasına dikkat edilmelidir. Güneye bakan yamaçlar istenilen vasıfları taşıdıkları takdirde başka yerlere tercih edilmelidir.

Okul tipi :

Sıcak, mutedil ve soğuk iklim bölgeleri için ayı ayrı iki okul projesi vardır. Yeri neresi olursa olsun, köy soğuktan daha fazla şikâyetçi ise mutedil ve soğuk iklim tipi, sıcaktan daha fazla şikâyetçi ise sıcak iklim tipi tatbik olunmalıdır. Bir bölgenin bütün köyleri için bir tipi kabul ve tatbik etmek köylerin özellikerini göz önünde tutmamak demektir.

Durum plânı:

Arsaya göre yol ne vaziyette olursa olsun okul daima uzunluğu doğu batı istikametine gelecek şekilde yapılacaktır. Dersane pencereleri ve sundurma güney tarafa gelecektir.

Durum plânında da görüldüğü şekille, okul binası arsanın Kuzeyine yakın yapılacaktır. Bu suretle güney tarafında rüzgârdan korunmuş büyük bir oyun ve çalışma yeri kalacaktır. Ev ile okulun bahçeleri çitle birbirinden ayrılacaktır. Okul ve ev sokağa taş bir yolla bağlanacaktır. Ayrıca işlik ve helâya doğru taş yol uzanacaktır. Oyun yeri düzeltilecek ve çamur olmaması için toprağa bol miktarda kum karıştırılacaktır. Arsanın etrafına açağ dikilecektir. Sıcak iklim tipinde ev ile okul sundurmaları arasındaki yüksek tahta parmaklığa bir yeşillik sardırılacaktır.

Temeller:

Temeller için toprak sağlam ve sert zemin bulununcaya kadar kazılacaktır. Sağlam zemin üste çok yakın da olsa temel çukurları 80 cm. den daha az derin olmamalıdır. Sert tabakalar çok derinde iseler temel çukurları temel duvar kalınlıklarından 30 cm. daha geniş olarak ve duvar ortasına gelecek şekilde 1.10 m. derinlikte kazılacak çukurun dibi 30 cm. yükseklikte kum ve çakıl ile doldurulacak ve temel duvarı bunun üzerine oturtulacaktır.

Duvarlar:

Temel, beden duvarlar ve esas duvarlar taştan örülecektir. Taşın dış tesirlere karşı koyabilen, çok sert olmıyan bir cins olması iyidir. Duvarın dış yüzü mümkün mertebe düzgün olarak derzlenmeye elverişli bir şekilde işlenecektir. Şayet dış tesirlere mukavemet edebilecek taş bulunmazsa o zaman da duvar yüzünün sıvanması lâzımdır.

Duvarlar taş veya tuğla olduğu takdirde kireç harcı ile işlenecektir. Harç için dişli bir kuma üçe bir nispetinde sönmüş veya daha iyisi süzülmüş kireç katılacaktır. Taş örgüsünde taşların yatık olark konmasına, derzlerin üst üste gelmemesine dikkat edilmelidir. Taşların en az üçte bir kısmı duvarı derinliğine bağlıyacak şekilde örülmelidir.

Duvar zelzele ve sarsıntılara karşı projede görüldüğü şekilde beş sıra çift hatılla bağlanmalıdır. Hatılların ekleri (şekil 1) deki gibi yapılacaktır. Yanyana olan hatıllar 1.50 m. de bir birbirlerine bğlanacaktır (Şekil 2). Dıştan hatılların üzerleri sıvanmıyacaktır. Projede döşeme taban hatıllarının üst, pencere tabanı hatıllarının üs, pencere lento hatıllarının alt, çatı tabanı hatıllarının alt yükseklikleri verilmiştir. Ve bunların ağaç maktaları ne olursa olsun değişmemeleri lâzımdır. Lento yerlerindeki hatıllar iki ilâve ağaçla kuvvetlendirilecektir. İşlik kapıları üstlerinde lentolara fazla yük gelmemesi için duvarda bir hafifletme temeli örülecektir.

Yakılacak kireç taşı bulunmadığı takdirde duvarlar çok iyi işçilikle fakat kerpiç harcı ile örülecektir. Taş bulunmadığı ve uzaktan temini de imkânsız olduğu zaman duvarlar yine ayni ölçülerle ve hatıllarla kerpiçle örülecektir. Büyük şehirlere yakın çimentonun ucuz ve kolay temin edildiği yerlerde hatıllar 15 cm. yükseklikte ve duvar kalınlığında beton ile yapılabilir. Bu beton harcının 1 m^3 ü, 0.800, m^3 çakılı 0.400 m^3 kum ve 300 kilo çimento ile yapılmalıdır. Demir bulma imkânı olan yerlerde ve bilhassa zelzele mıntakalarında bu hatılların içine dört köşesine yakın olarak boydan boya 4 aded 16 m/m kutrunda yuvarlak demirler koymak çok faidalıdır.

Bu beton hatılların kalıplarının rendelenerek itinalı bir şekilde yapılması ve bu suretle muntazam çıkacak betonun da sıvanmıyarak tabii taş gibi taraklanması muvafıktır.

Hem ahşabın hem çimentonun bulunması çok güç olan yerlerde hatıllar tuğladan yapılabilir. Bu iş için çok pişkin prese tuğlası bulunduğu takdirde bu hatılların yüzleri derzlenerek bırakılır. Âdi tuğla ile yapılacaksa o zaman taş duvarın dış yüzünden 2 sm. çukur olarak yapılır ve yalnız bu hatılların üzerleri sıvanır. Bu suretle bina yüzünde hatılları gösteren sıva kuşaklar bulunur. Bu sıvanın rengi taş renginden başka olarak seçilmelidir.

Bölme duvarları:

İç ince bölme duvarlar kireç harcı ve tuğla ile örülecektir. Tuğla bulunmıyan yerlerde bunlar dolgulu ahşap iskelet olarak yapılmalıdır.

Çatı:

Çatı projelerde görüldüğü şekilde yapılacaktır. Bırakma kirişi için uzun ağaç bulunmadığı takdirde ek, (Şekil 3) deki gibi yapılacaktır. Bırakma tek ağaç olduğu zaman baba buna yassı demirle bağlanacaktır. Aşıklar daima

göğüslemelerle desteklenmiş olmalıdır. (Şekil 4) (aşık eklerinin direk veya başka bir taşıyıcı üzerinde olması şart değildir). Direğe yakın olan aşığın uzanmış ucuna diğer aşık üstten oturtulabilir. (Şekil 5)Merteklerin ekleri yanyana getirilmek suretiyle bağlanacaktır. (Şekil 6) Çatı kerestesi olarak ölçüler biraz fazlalaştırmak şartiyle, kaba çaplanmış ağaçlar kullanılabilir. Sçak altları ve sundurma tavanlarında alttan görünen mertekler ve aşıklar rendelenecektir. Buralara kiremit altı olarak lâmbalı tavanlık tahtalar döşenecektir. Kerestenin çok kıt bulunduğu yerlerde kiremit altı olarak merteklerin arası ince dallar ve bulgurlama ile örtülmelidir. Çatıda yerli kiremit kullanıldığı takdirde saçakların uçları (Şekil 7) deki gibi, marsilya tipi alafıranga kiremit kullanıldığı takdirde (Şekil 9) da gösterilmiştir. Sundurmayı taşıyan direklerin altlarına mutlaka yerden yüksek taş konacak, direkler bunların üzerine oturmuş olacaktır. Taş tabanın üstü direkten daha küçük hale getirilmiş olmalıdır ki orada su birikip direğin altını çürütmesin (Şekil 10).

Döşemeler:

Plânlarda ahşap kirişle, gösterilen yerlerde tahta döşeme yapılacaktır. Karşılıklı gelen kirişler biribirlerine merteklerde olduğu gibi yanyana getirilmek ve çivilenmek suretiyle bağlanacaktır. Kirişler tabanlar üzerine oturacak ve duvara giren uçları katranlanacaktır. Kirişlerin üstlerine lâmba, zıvanalı döşemelik tahtası kaplanacaktır. Kirişlemenin altındaki temel duvarında karşılıklı delikler bırakılacak ve burası böylece havalandırılacak ve ağaçların çürümemesi ve küflenmemesi sağlanacaktır.

Mutfak, helâ, yıkanma yeri ,askılık gibi yerlerin döşemesi, blokaj üzerine düzgün tabiî taş kaplanarak ve derzlenerek tamamlanacaktır. Malzeme bulma imkânları kolay olan yerlerde blokajdan sonra 10 cm. kalınlıkta beton üzerine mozayik veya çimento karo düşenebilir. Etraf kaldırımlar, sundurma altları depo ve işlikin zemin arası horasan veya çimento harçla derzlenerek tamamlanacaktır.

Duvar kaplamaları:

Binaların içinde duvarlar kireç harciyle sıvanacak ve üzerine alafranga tırfıl perdahı yapılacaktır. Sıvadan evvel yüzünün ve derzlerinin temizlenmesine, sıva yüzünün düzgün olmasına duvarın altından itibaren en az 10 cm. lik kısmına döşeme seviyesinden itibaren bir süpürgelik yapılacak ve sıvaya bunun üzerinden başlanacaktır. Depo ve işlik duvarları muntazam işlenmek şartiyle derzlenebilir. Binanın dış duvarları sıvanmıyarak derzlenecektir. Ancak taşın dış tesirlere karşı koymaması yani rutubet ve dondan müteessir olması halinde sıva yapılacak ve üzerine beyaz veya krem (açık sarı) bir badana vurulacaktır. Bu vaziyette de hatıllar kat'iyen sıvanmıyark dışrıdan olduğu gibi gösterilecektir.

Tavan kaplamaları:

Kaplamalar lambalı tavan tahtaları veya aralara çıta çakılmak şartiyle düz tahtalarla yapılabilir. Duvarla tavanın birleştiği yere pervaz veya çıta konulacaktır. Tavan tahtalarının üstü kirişlerin yarısına kadar kerpiç harciyle doldurulursa sıcak ve soğuğun geçmesine mani olur. İşlik, sundurma, helâ gibi yerlere ayrı tavan yapılmıyacaktır. Alttan mertekler ve kiremit altı olarak konulan tavan tahtaları görülecekir.

Doğramalar:

Doramaların tafsilât resimlerine göre mümkünse civardaki şehir ve kasabalardaki işliklerde veya köy enstitülerine yaptırılması cihetine gidilmelidir. Köyde bu işleri kusursuz yapabilecek sanatkârlar bulunduğu taktirde yerinde de yapılabilir. Projelerde her kapı ve pencere açıklığına hangi tip doğramanın geleceiğ (P_1, P_2, K_1, K_2, vs) gibi işaretlerle gösterilmiştir.

Boyalar:

Bilhassa dış tesirlere maruz tahta kısımların yağlı boya ile boyanması çok faydalıdır. Saçakların, kepenklarin, hatılların, direklerin kırmızı aşı biyasiyle, pencerelerin de dışardan krem rengine boyanması muvafıktır. İçerideki ahşap kısımların açık reklere boyanması lâzımdır. Boya malzemesi bulunmadığı takdirde ahşap kısımların üzerine hiç olmassa bir iki tabaka bezir yağı sürülerek muhafaza edilmeleri uygundur. İç kısımların badanaları için açık rekler seçilmiştir.

NOT:

Soğuk ve mutedil iklim tipi köy okulu Hasanoğlan Köy Enstitüsünde İlköğretim müfettişleriyle Köy Enstitüleri öğretmenleri için açılan kursta tatbik edilmiş ve binada aşağıda yazılı değişkliklerin yapılması doğru görülmüştür.

a — Mutfak penceresi P_2 yerine P_1 olacaktır.

b — Depo ile mutfak arasında P_3 cinsinden bir pencere açılacaktır. (durum plânunda görülmektedir).

c — Depoda + 0. 70 yüksekliğindeki hatılların altından 0. 50 X0. 50 ölçüsünde bir delik açılacak ve buraya bir tahta kapak yapılacaktır. Bu açıklık depoya odun ve kömürün dışarıdan kolayca atılmasını sağlıyacaktır.

d — Oturma ve yatak odası arasındaki yerli dolapların orta kısmı yarısı bir, yarısı diğer odadan kullanılan kitap rafları halinde yapılacaktır. (Durum plânında görülmektedir).

e — Binanın arkasındaki iki depo penceresi arasındaki ölcü plânında 1. 50 m olarak düzeltilecektir.

ÖNEMLİ NOT

1 — Bu dergiyle detay resimleri yayınlanan mutedil ve soğuk iklim tipi köy okulu binasının temel ve kat plânları 323 sayılı Tebliğler Dergisinde çıkmıştı. Mutfak, helâ ve yıkanma yerinin bu plânlardakinden daha geniş olması istenildiği takdirde binanın eni 12.10 mt. yerine 12.50 mt. olarak temeli açılacak o zaman işliğin iç duvarlarındaki eni tıpkı dersliğin eni gibi 5.50 mt. olacaktır.

2 — Bu Dergide yayınlanan doğrama resimleri arasında kapı ve pencerelerin kenarlarına gelen duvarları tamamen kaplıyacak doğramalara ait resimler vardır. Bunlar kereste durumu onları yapmaya elverişli olan yerlerde yapıldıkları takdirde duvarların pencerelere ve kapı içlerine gelen kısımları korunmuş olur. Kereste bakımından sıkıntı çekilen yerlerde bu kaplamalar yapılmıyacaktır. O takdirde pencere ve kapı kasasiyle duvar sıvasının biribirine iyi bağlanmasını sağlamak için kaşa ile duvar sıvası arasına çıta konulmalıdır.

KÖY OKULLARI DOĞRAMA DETAYLARI ÖLÇÜSÜ 1/20

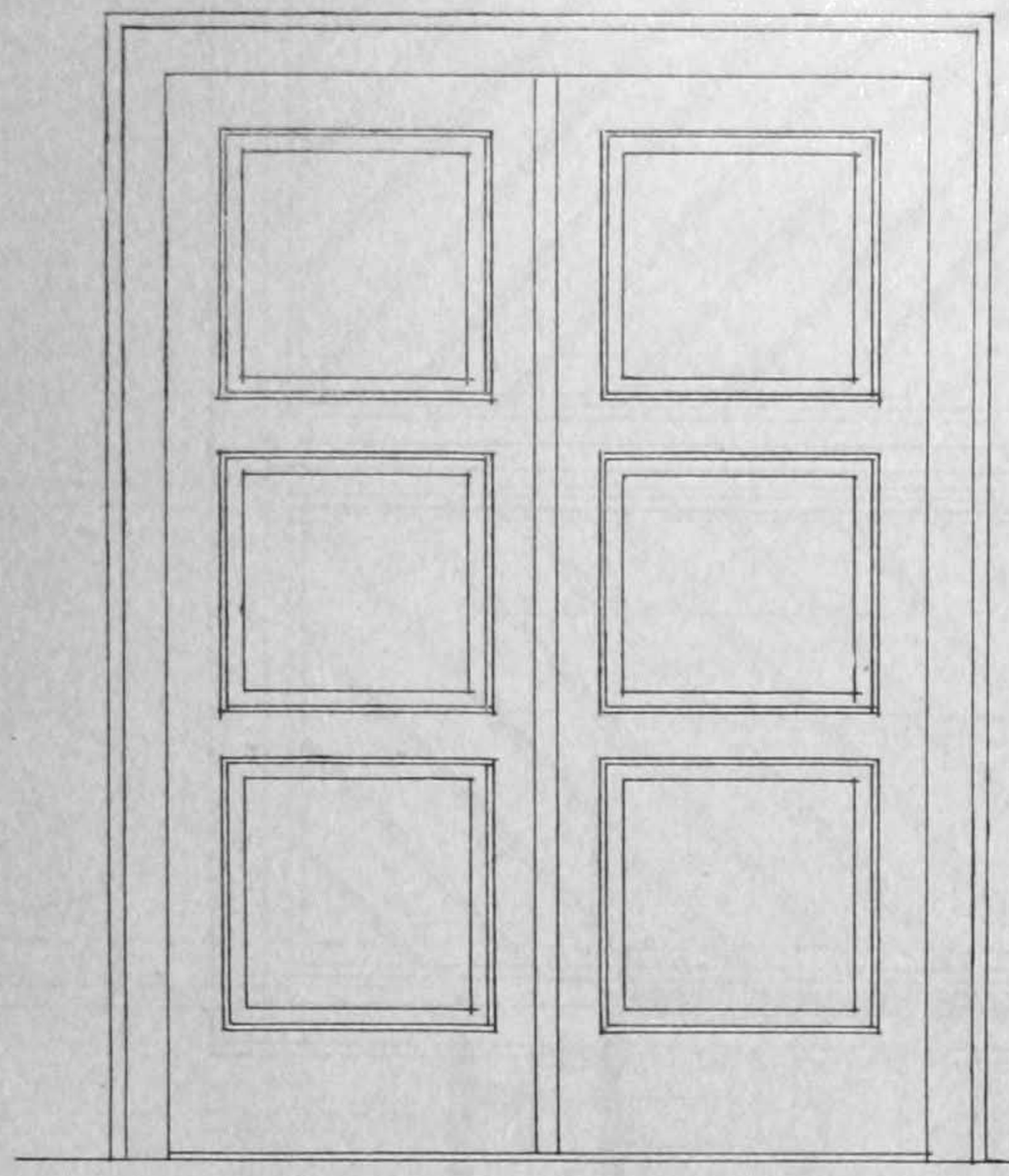

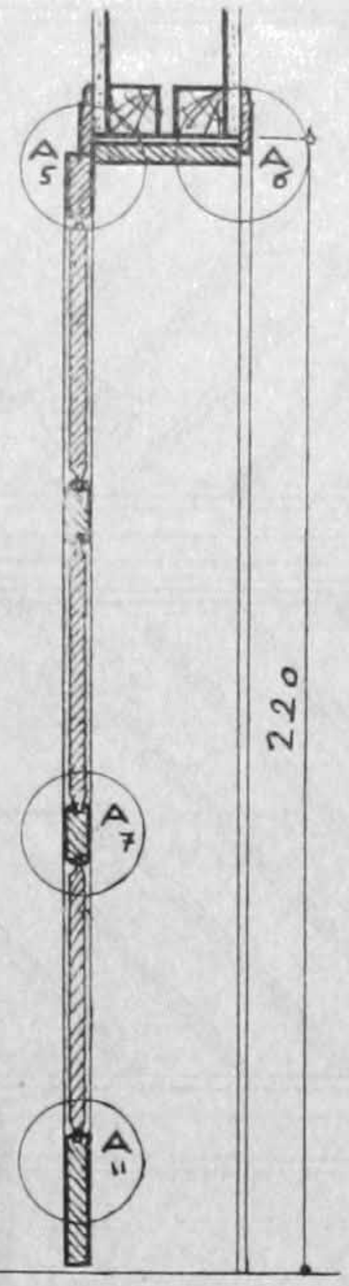

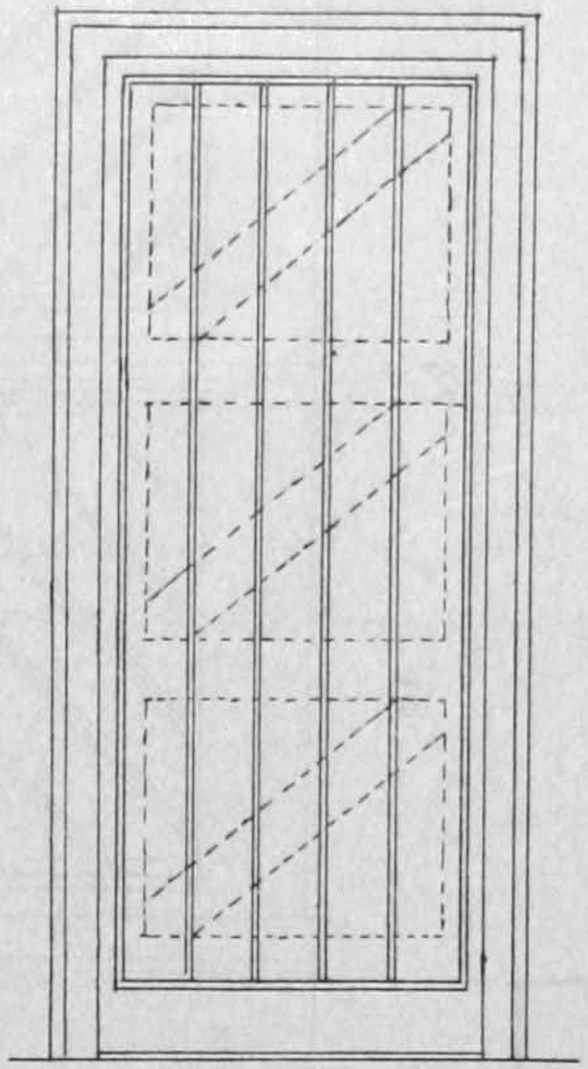

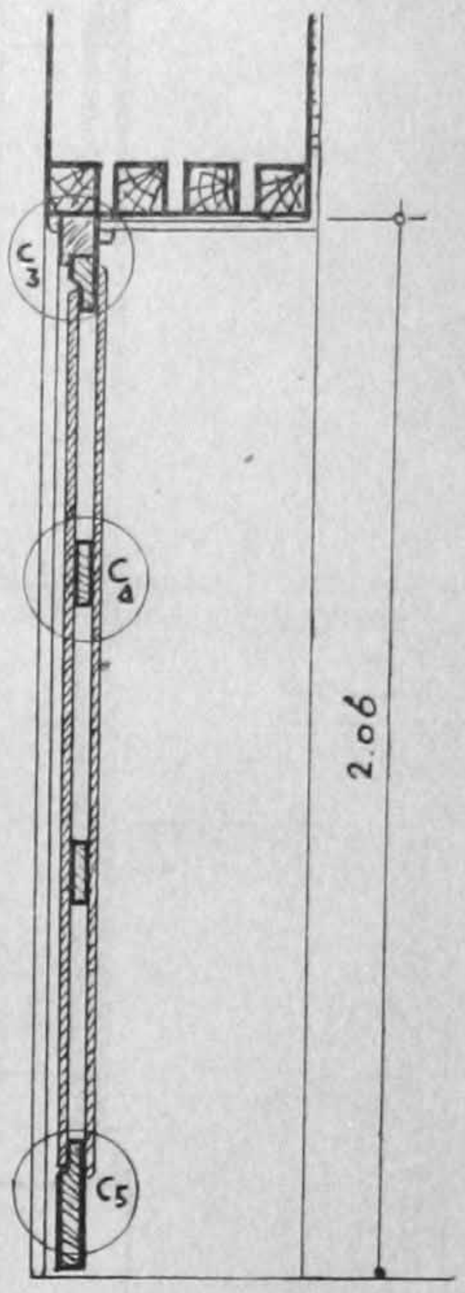

K 8

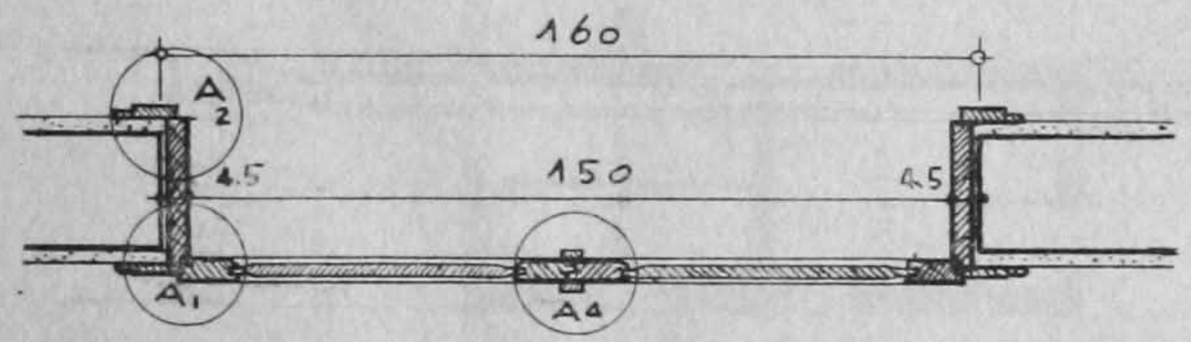

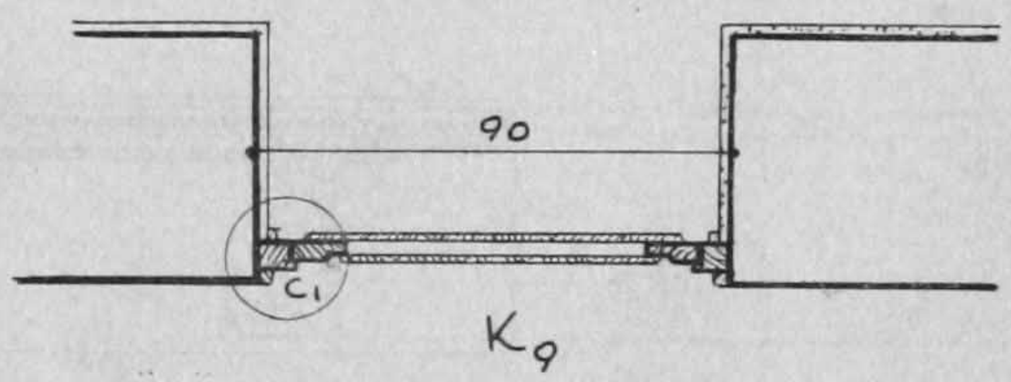

K 9

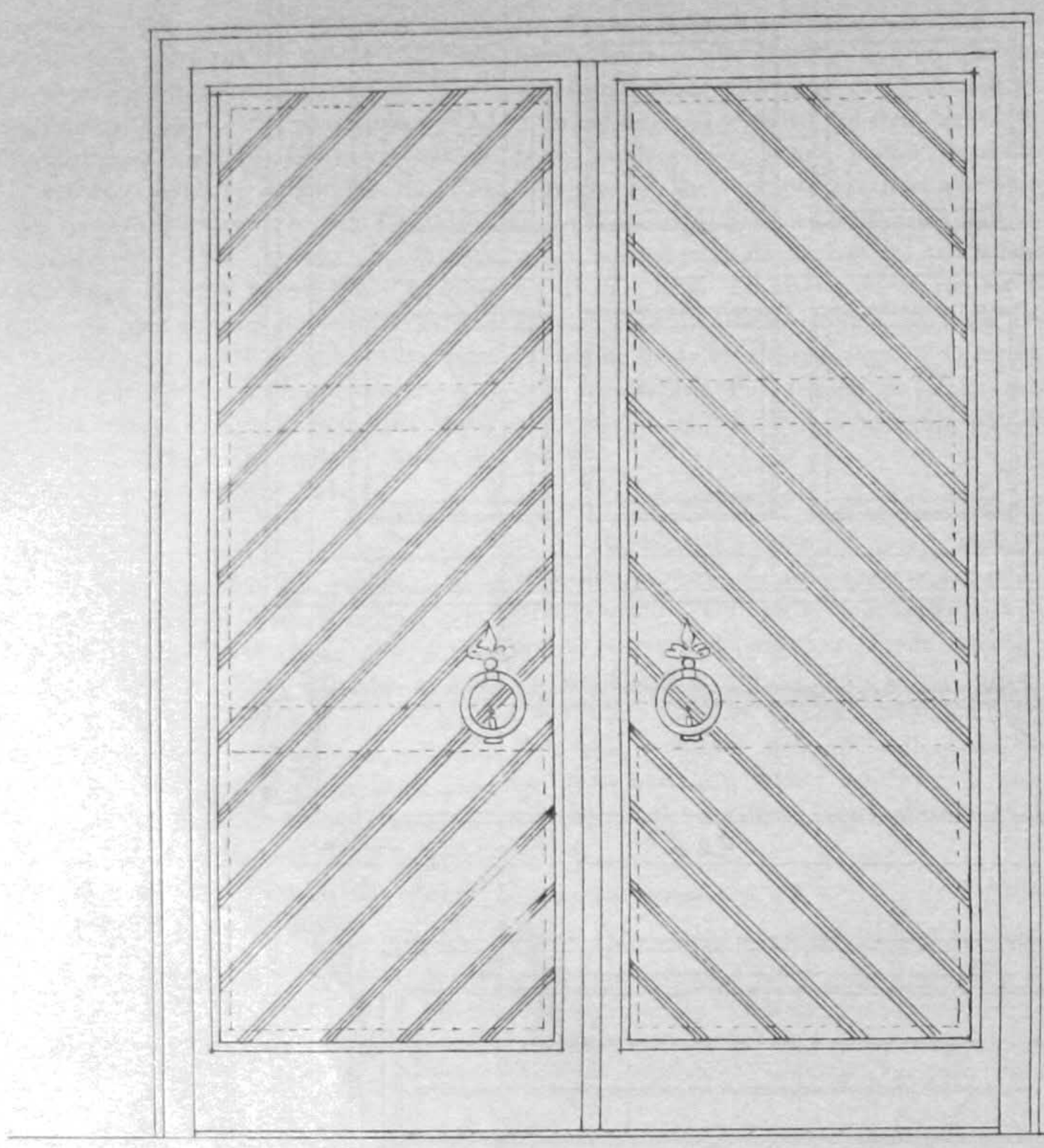

K 10

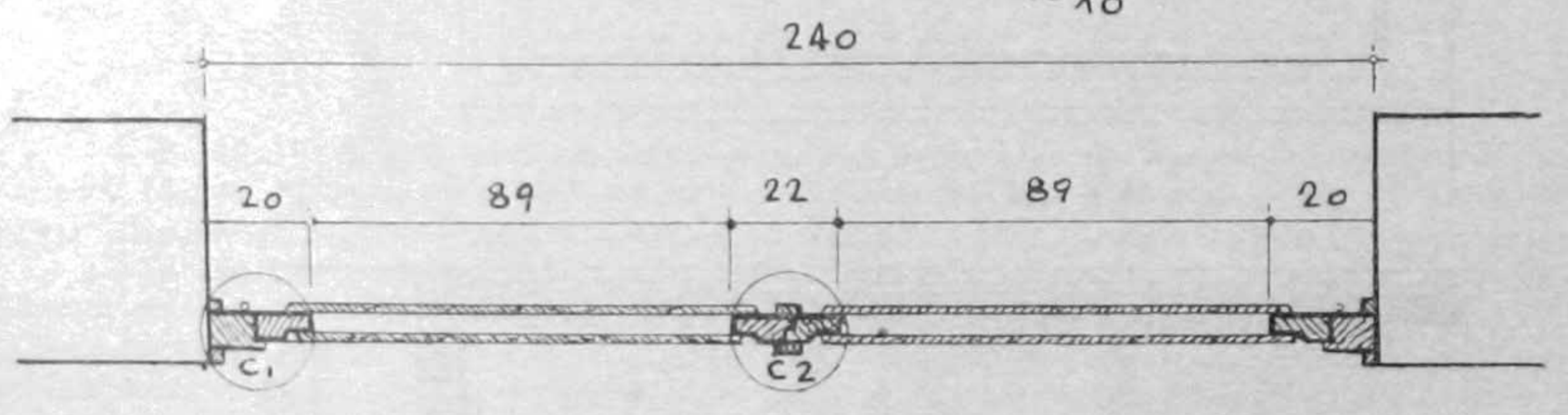

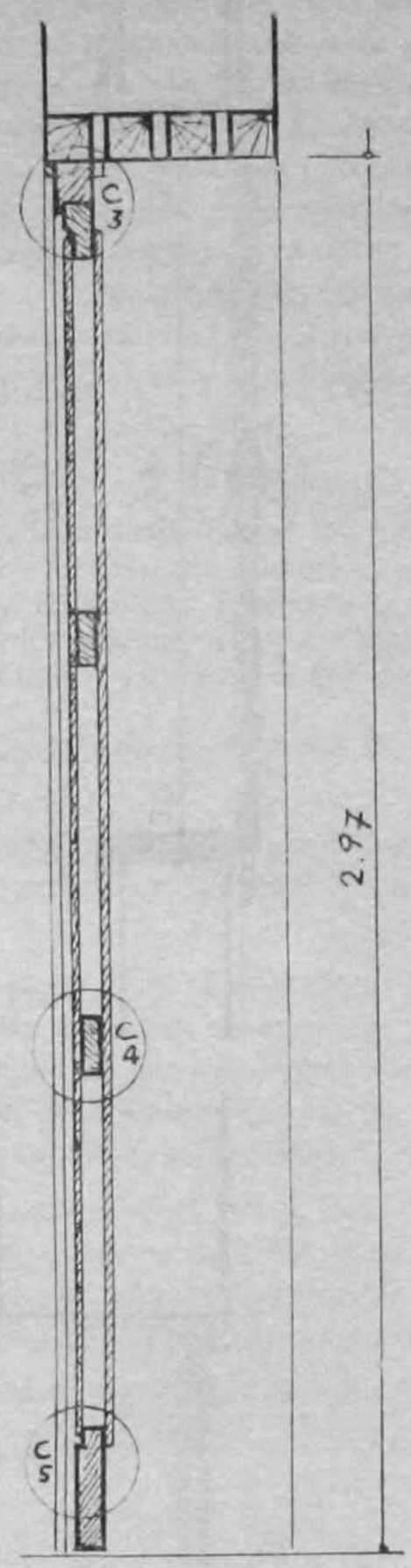

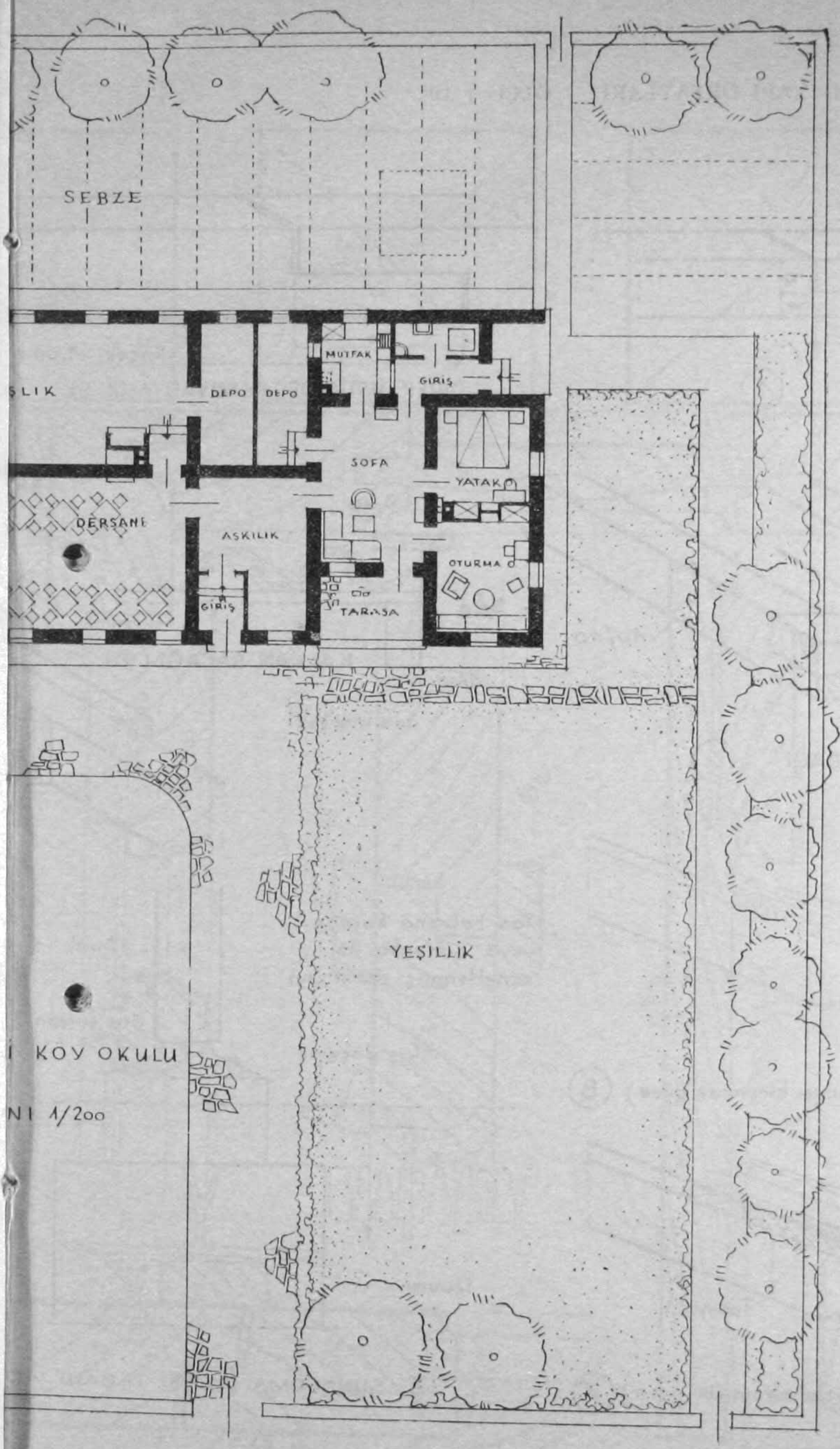

Mutlu — Ahsen Yapanar

KÖY OKULLARI YAPI DETAYLARİ ÖLÇU 1/10

HATIL EK (1)

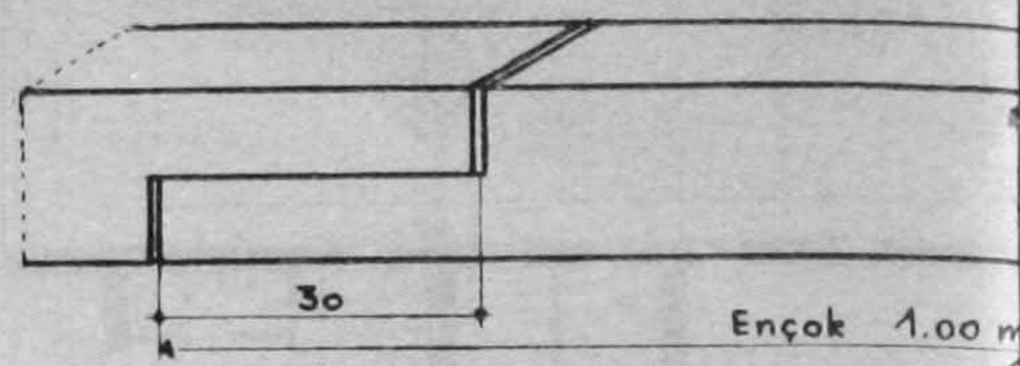

DİREK ÜSTÜNDE OLMIYAN AŞIK EKI (3)

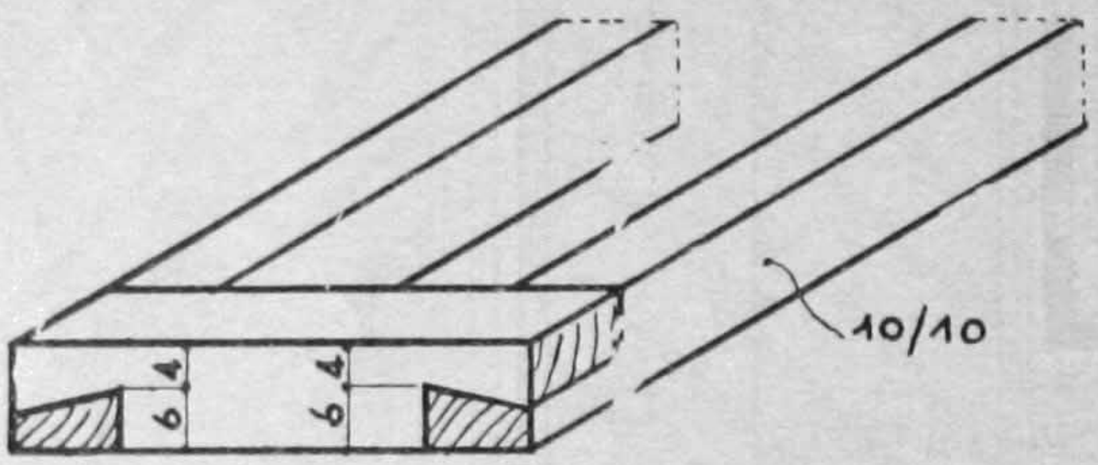

ENİNE HATIL BAĞI (2)

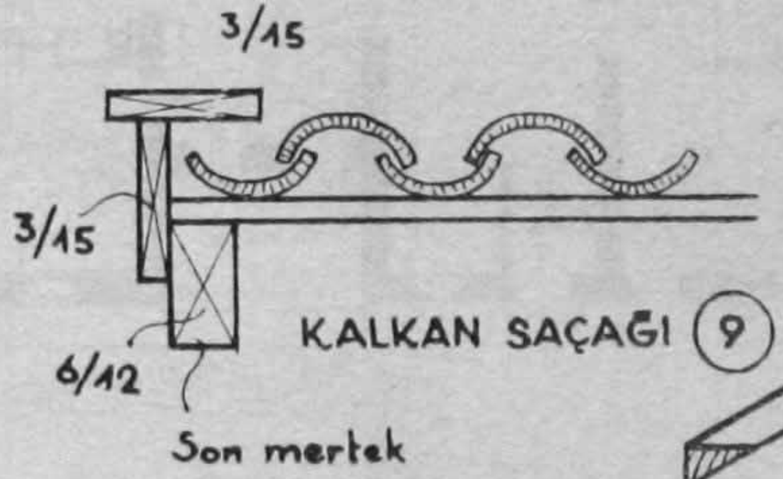

KALKAN SAÇAĞI (9)

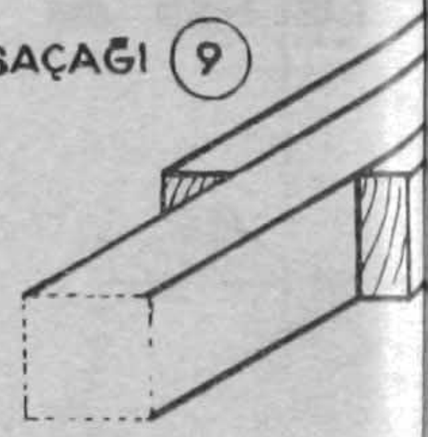

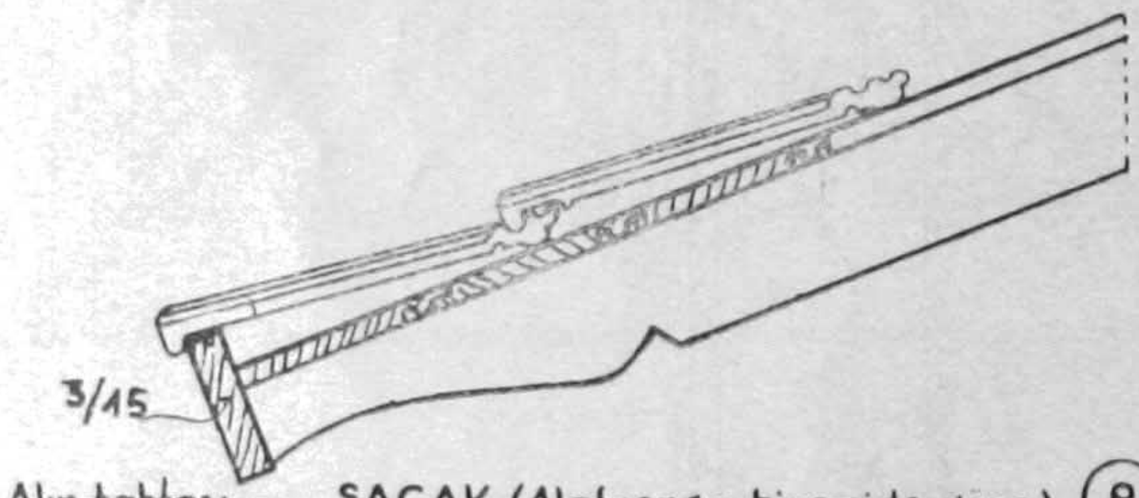

SAÇAK (Alaturka kiremide göre.) (8)

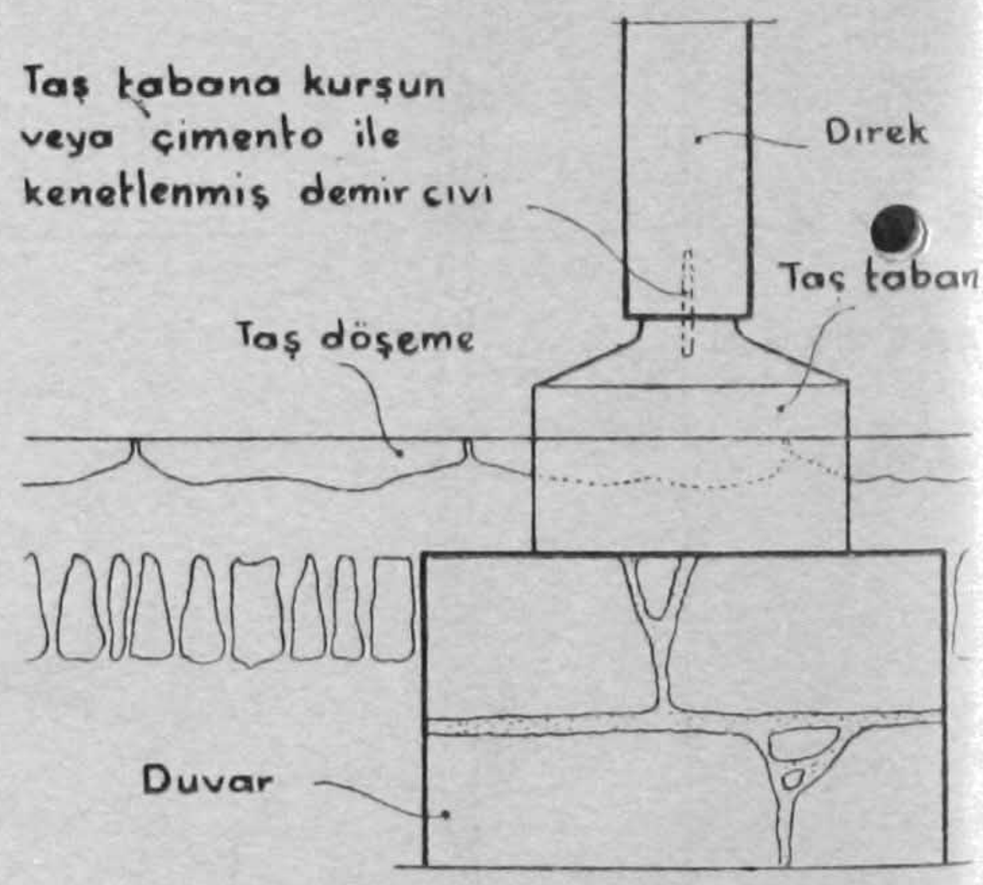

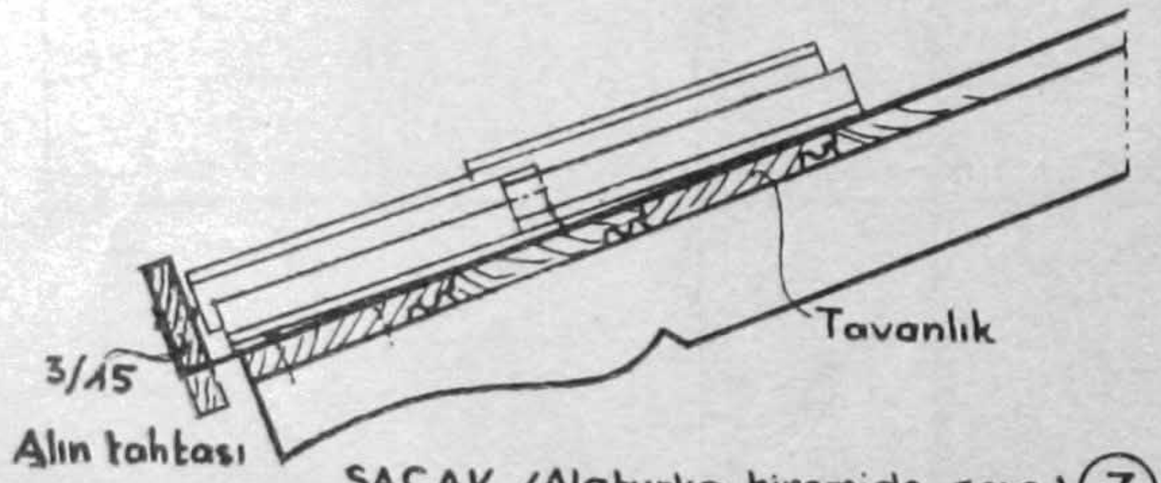

SAÇAK (Alaturka kiremide gore) (7)

SUNDURMA DIREĞI TABANI (10)

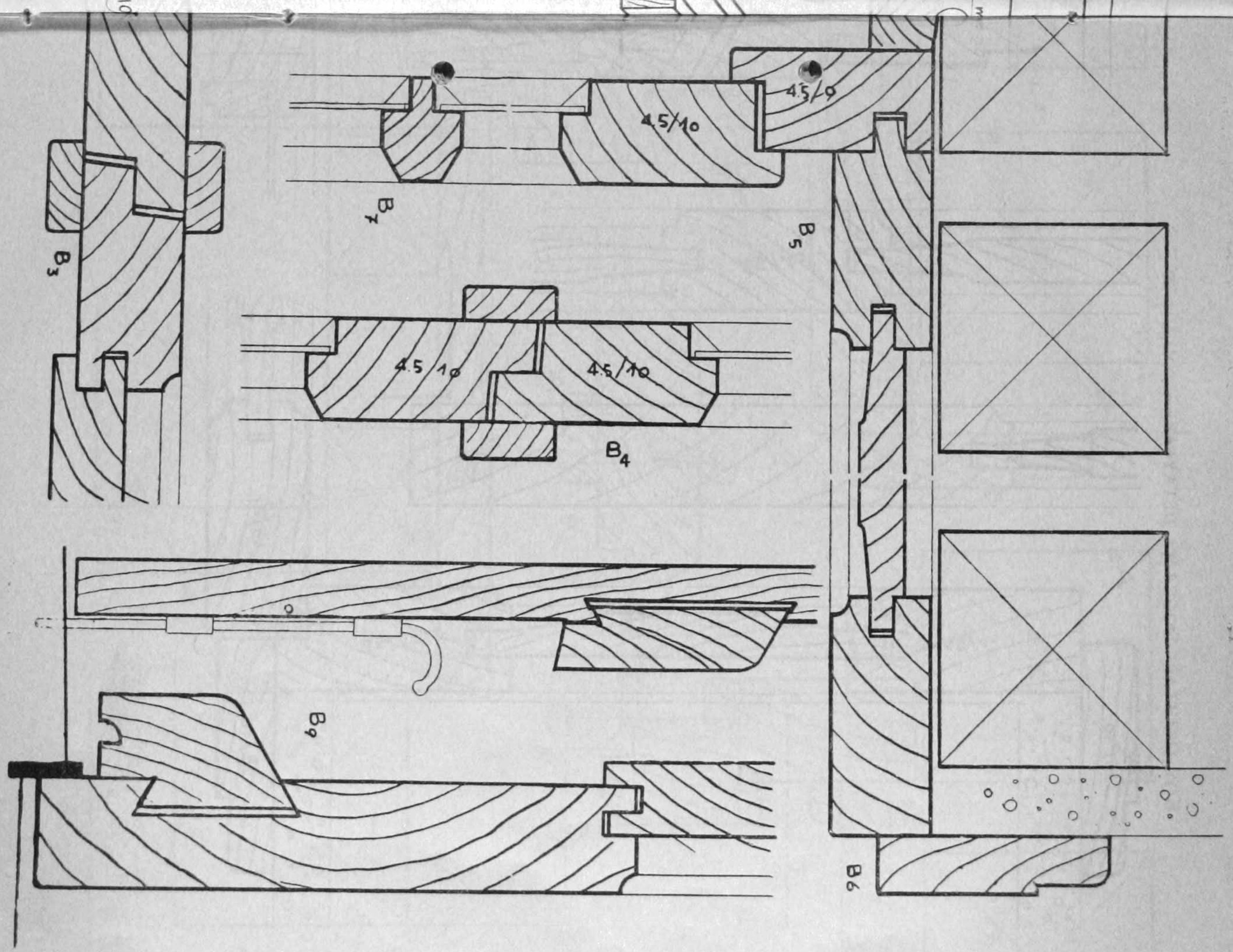
B1
4.5/10
4.5/9
B3
B5
4.5/10
4.5/10
B4
B6
B8

KÖY OKULLARI DOĞRAMA DETAYLARI ÖLÇÜ 1/20

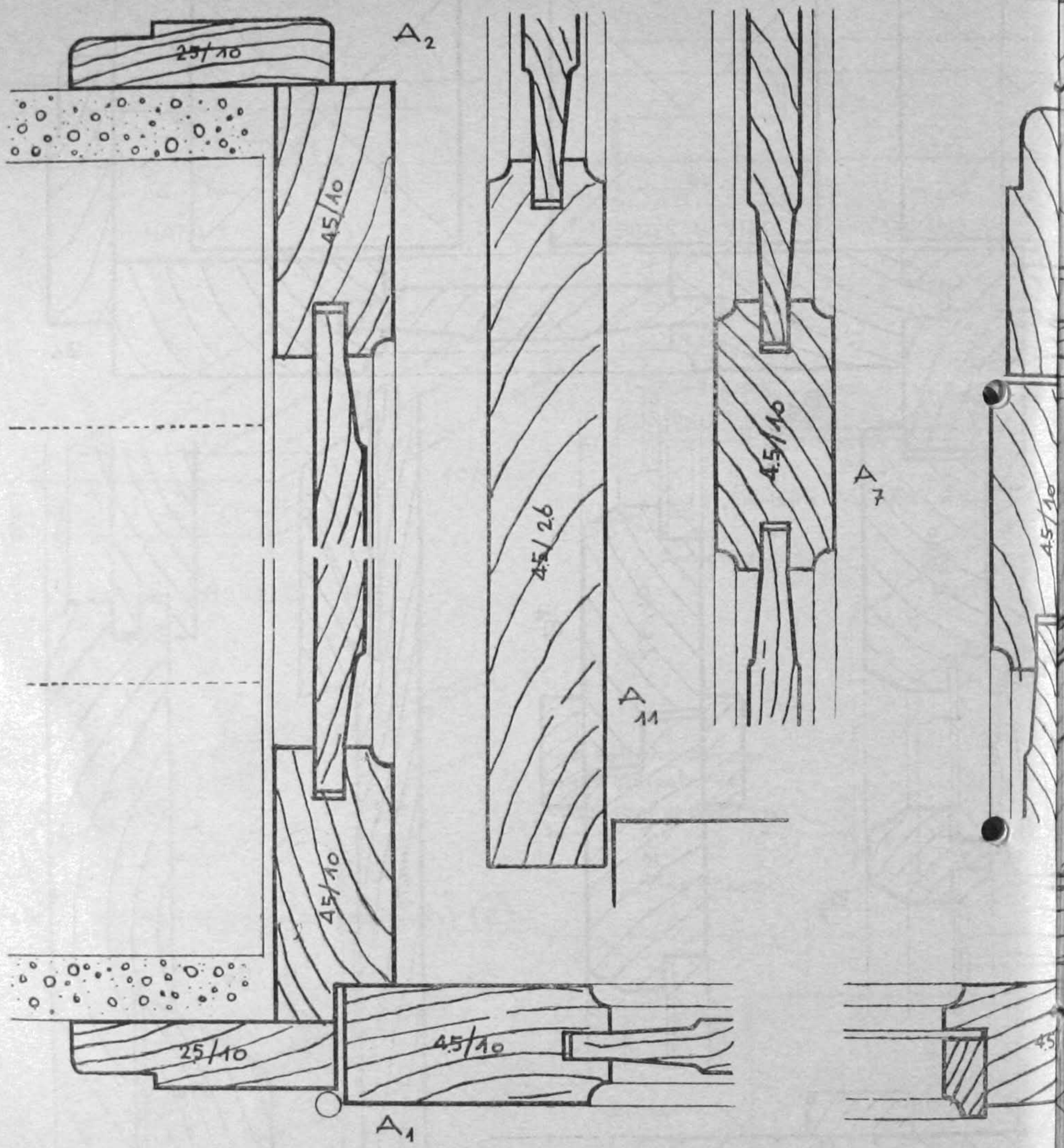

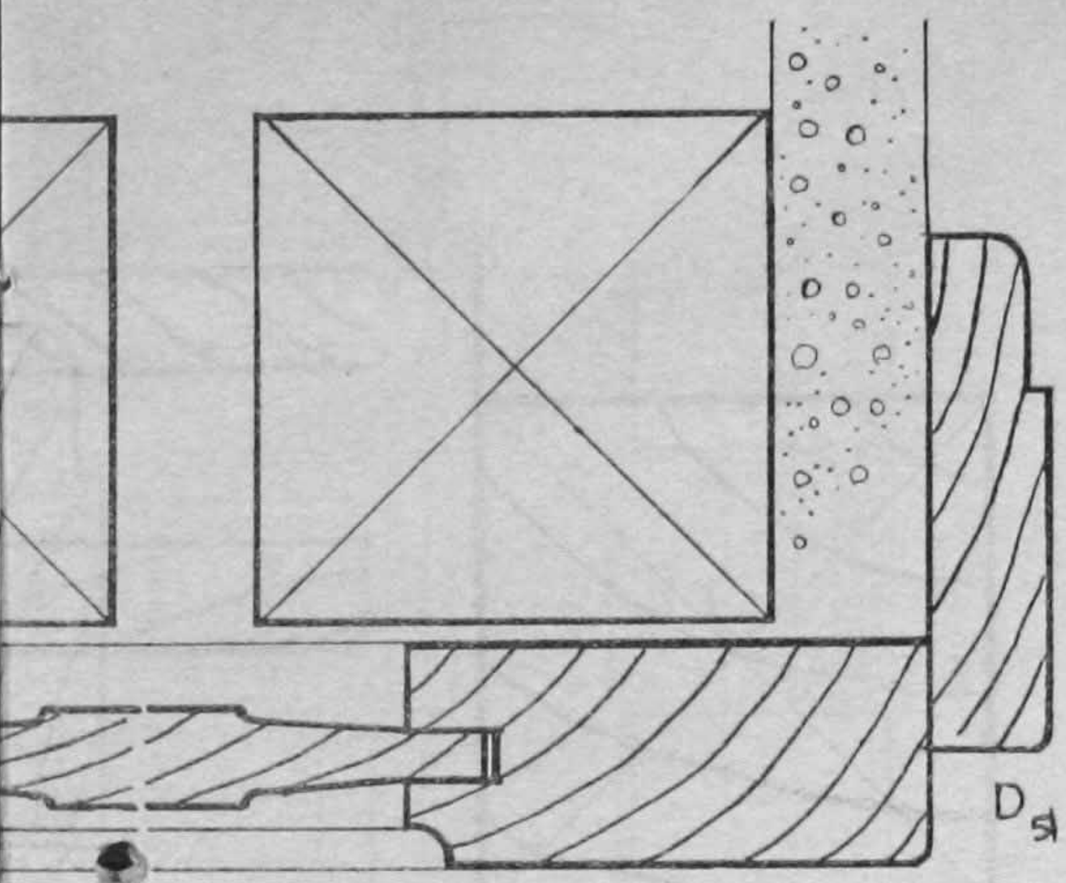

D_{S1}

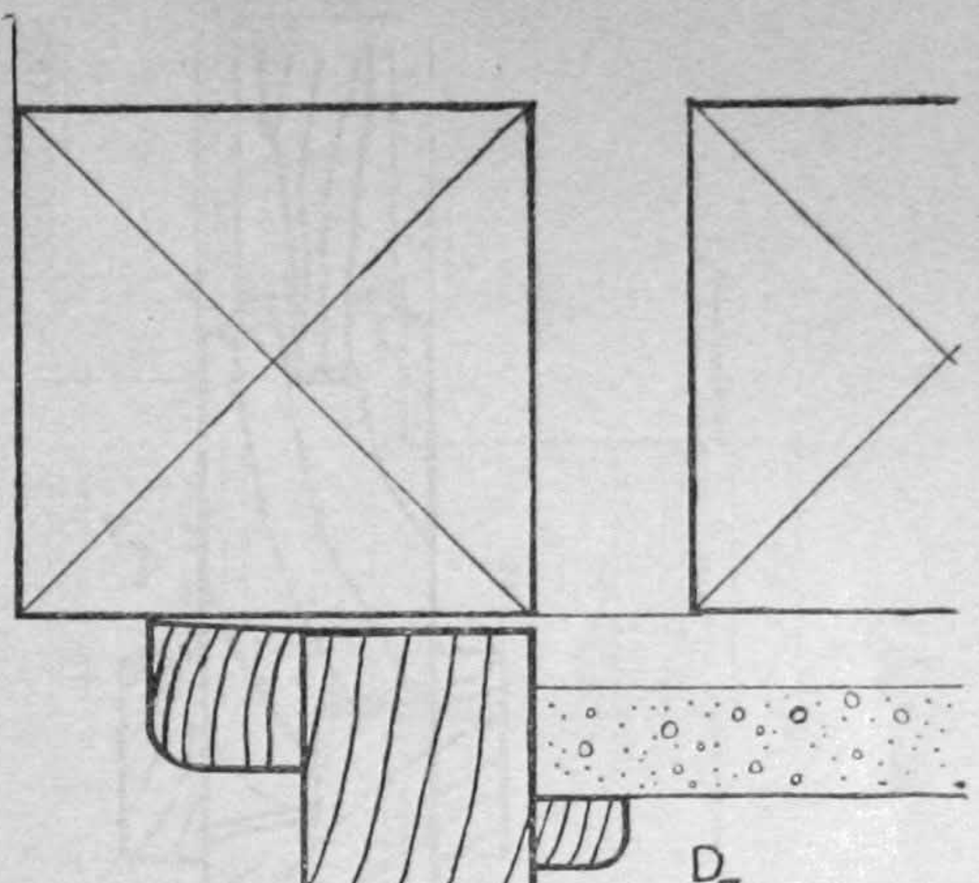

D_7

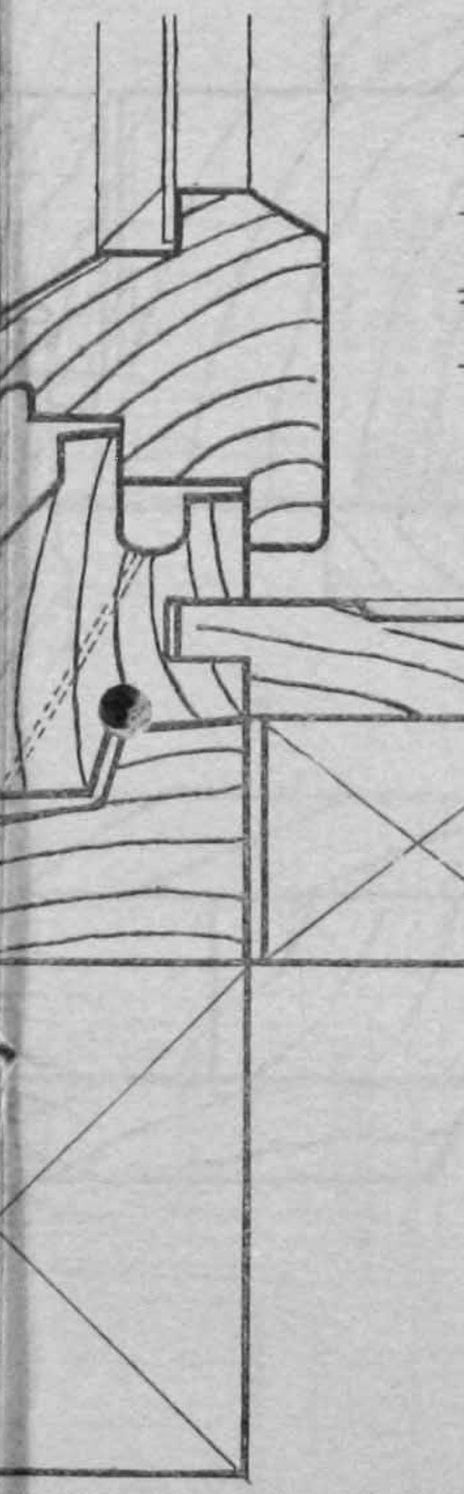

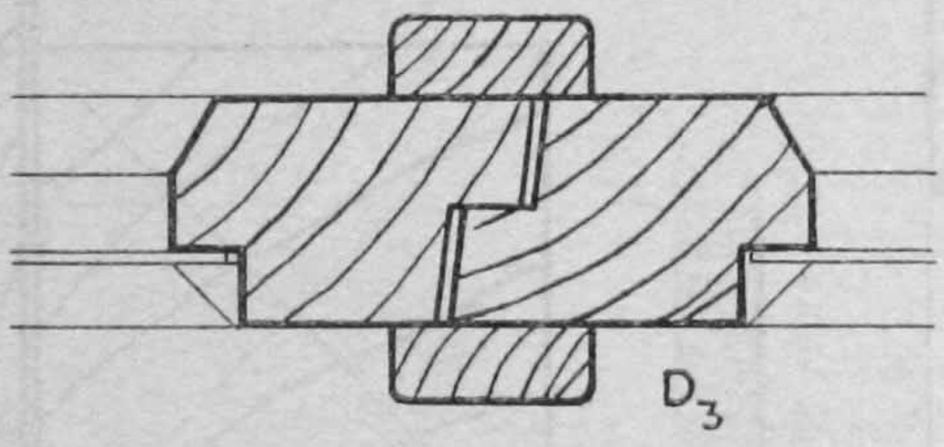

D_3

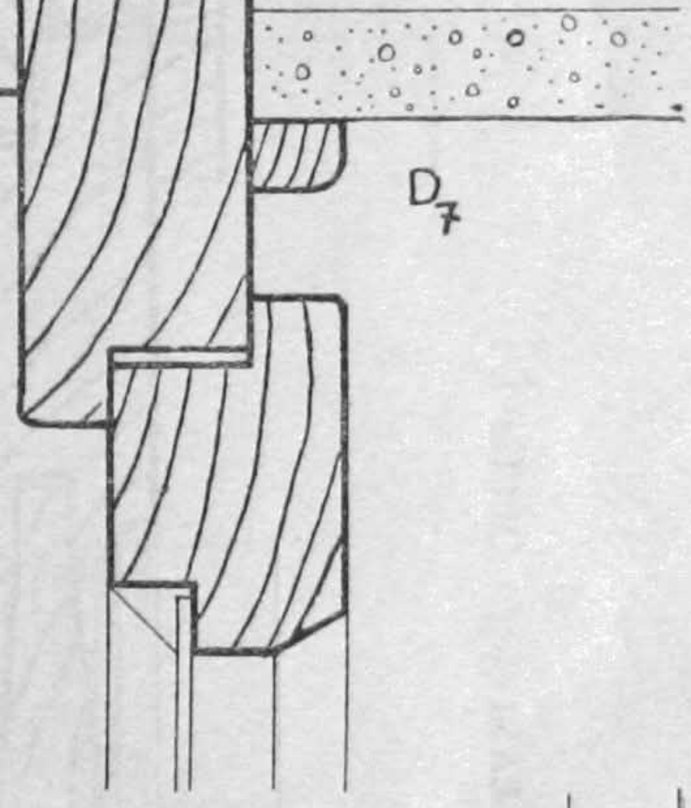

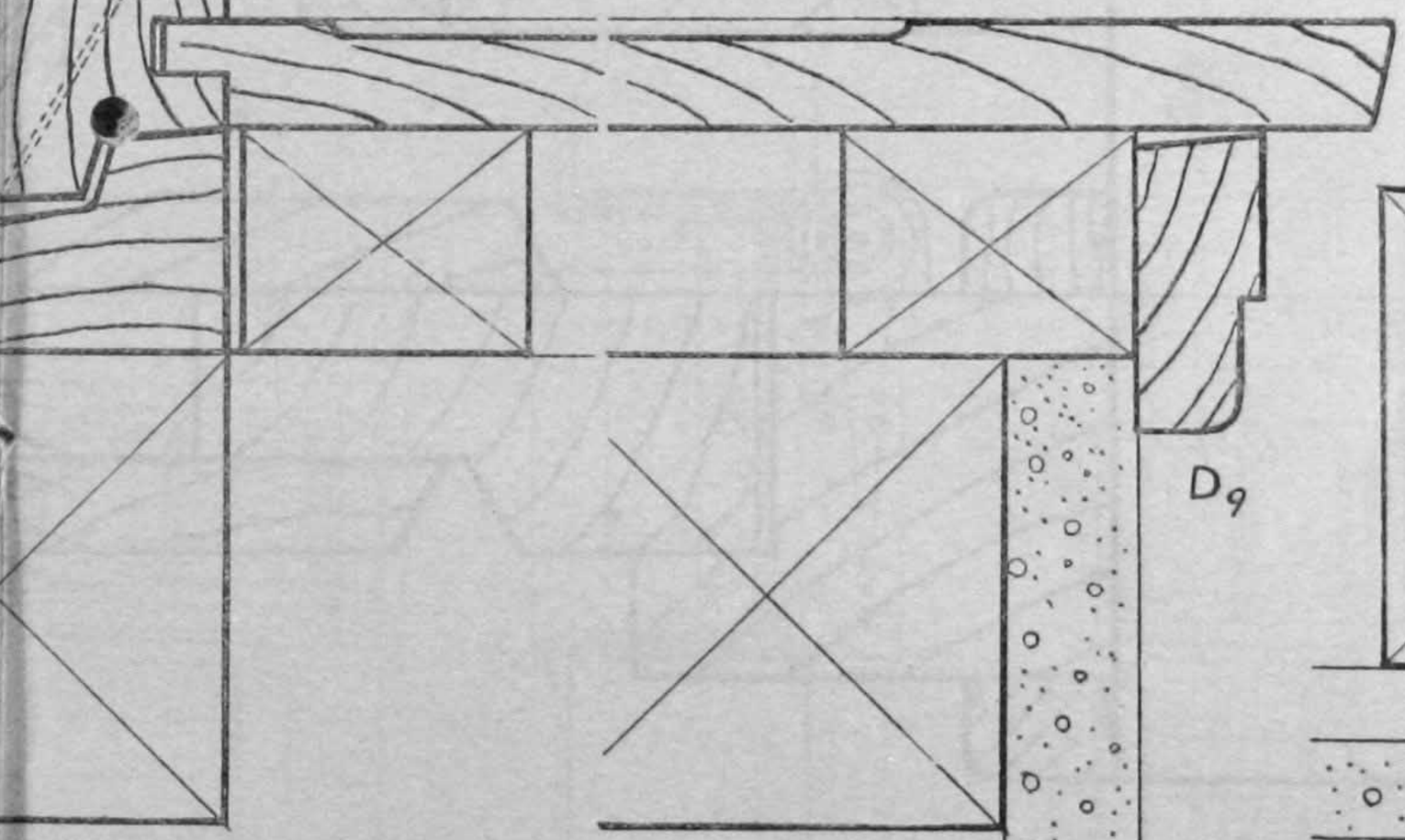

D_9

D_{10}

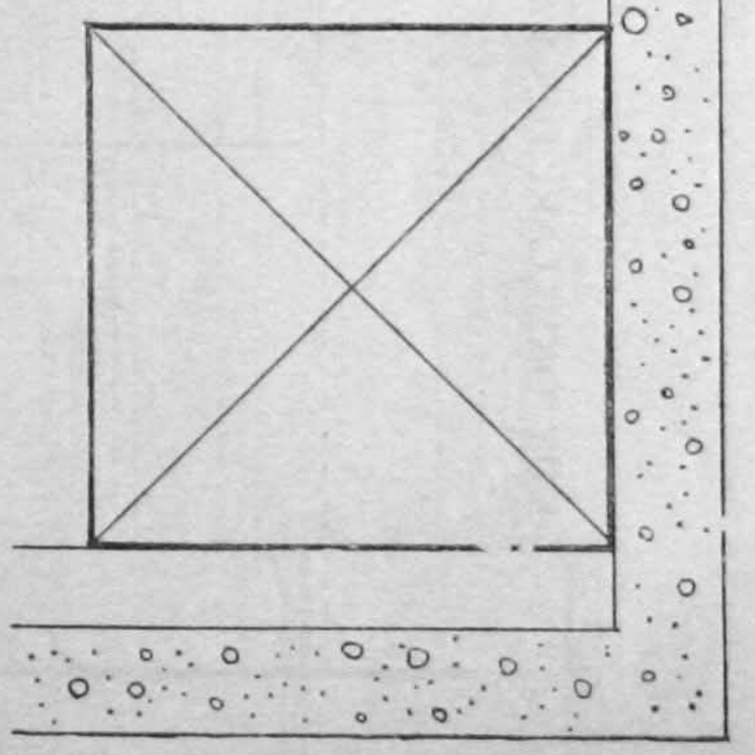

KÖY OKULLARI DOĞRAMA DETAYLARI ÖLÇÜ: 1/2

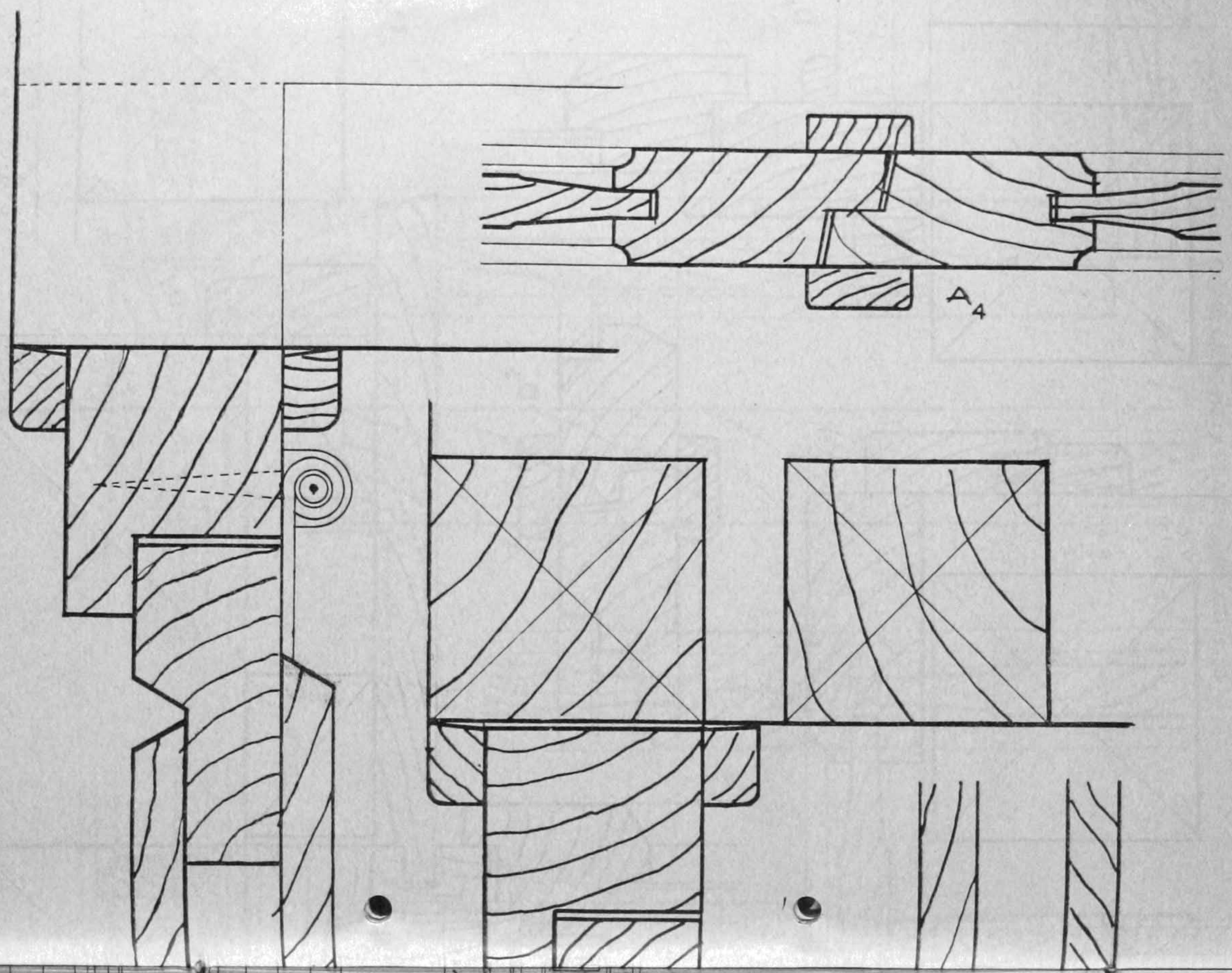

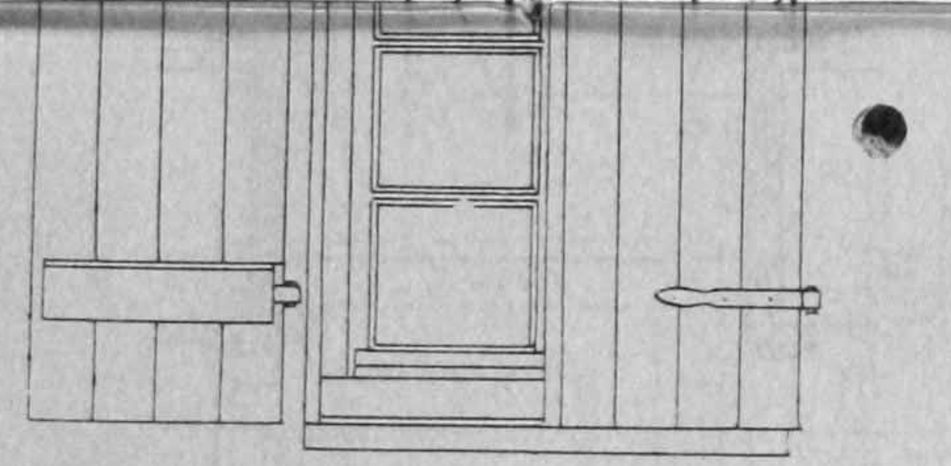

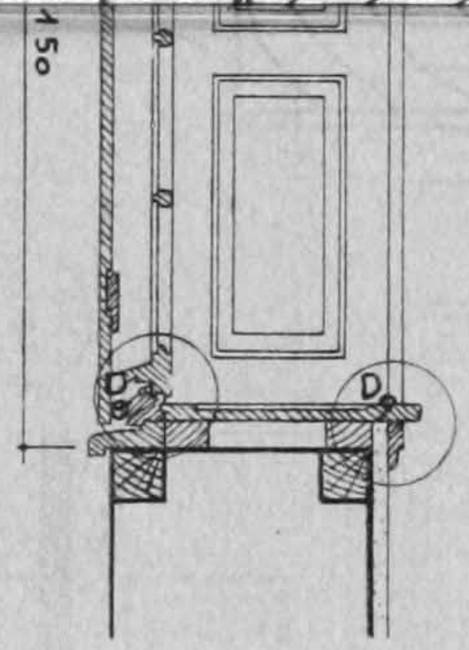
150
D8
D

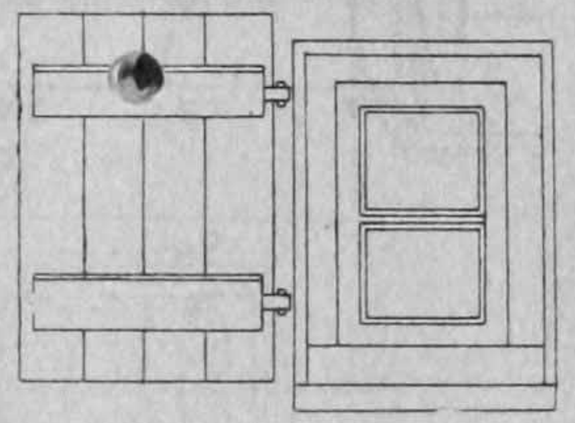

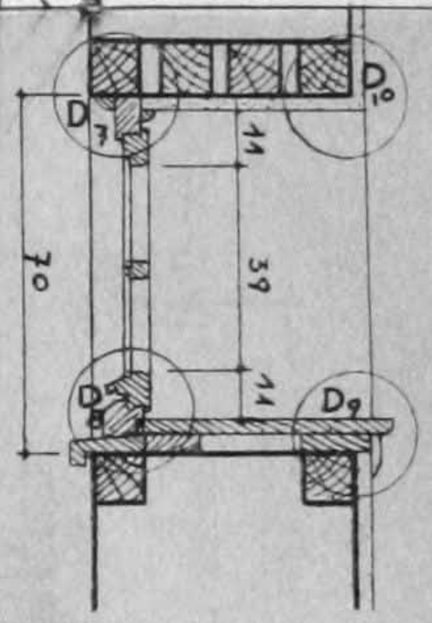
D10
D7
11
39
11
70
D8
D9

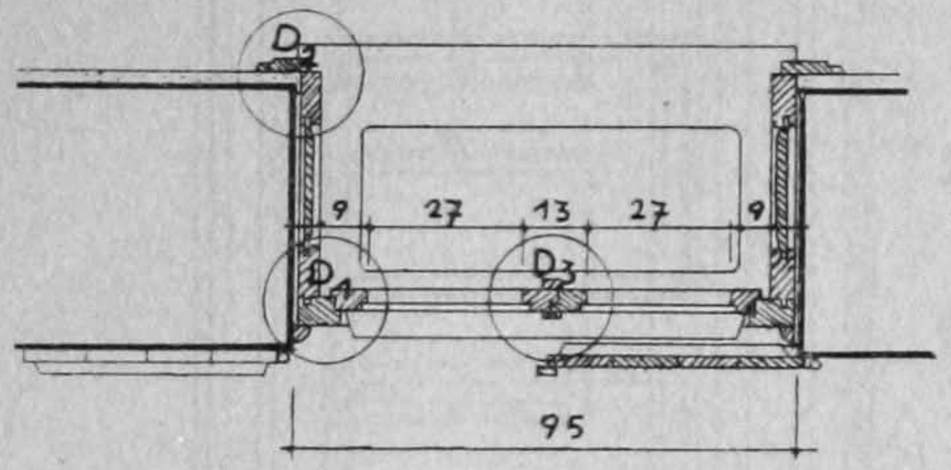
D2
9
27
13
27
9
D4
D3
95

P1

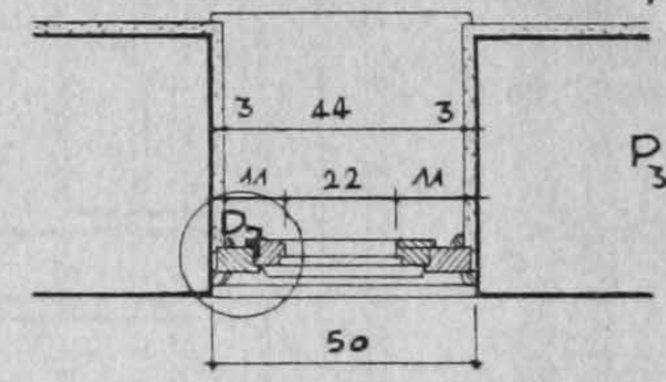
3
44
3
11
22
11
D3
50

P3

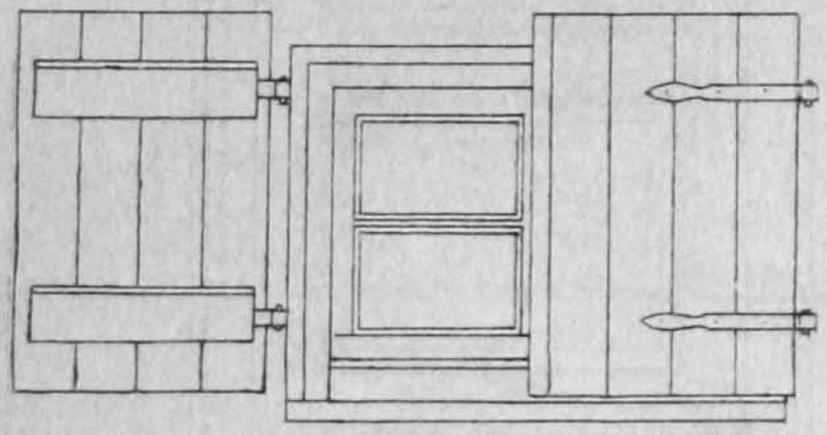

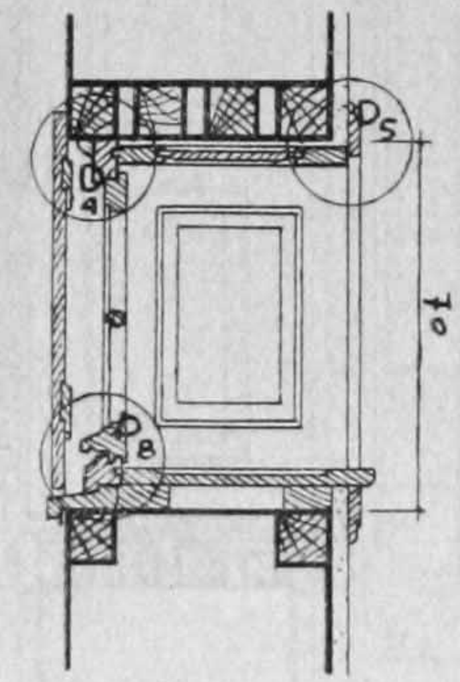
D5
D4
D6
10
D8

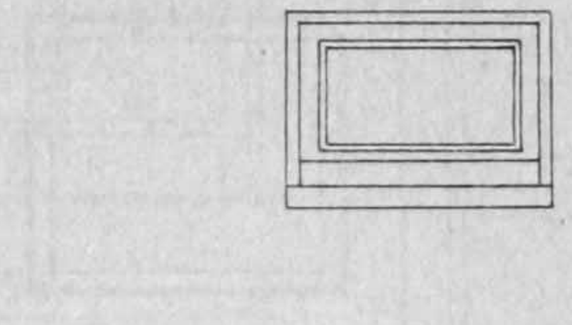

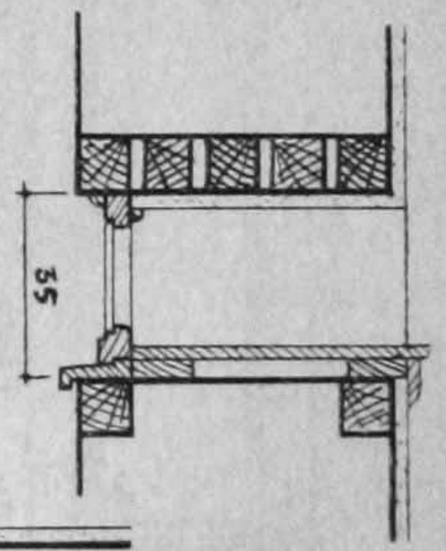
35

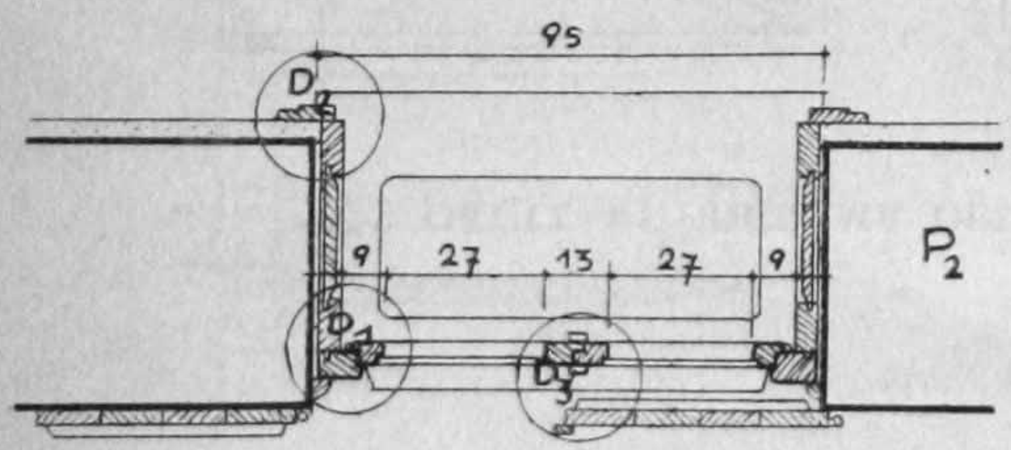
95
D
9
27
13
27
9
D1
D3

P2

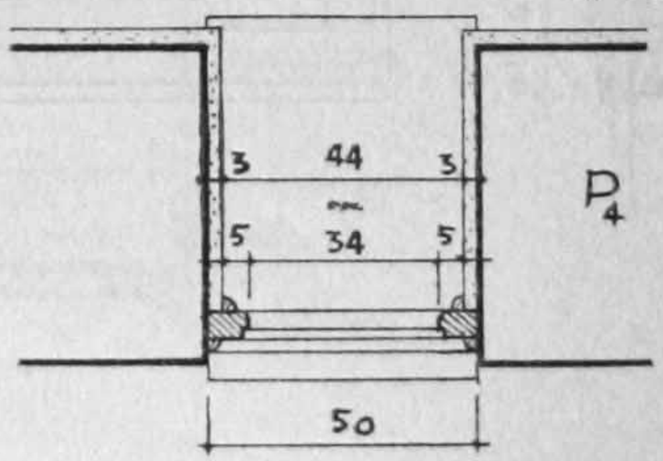
3
44
3
5
34
5
50

P4

KÖY OKULLARI DOĞRAMA DETAYLARI ÖLÇÜ: 1/20

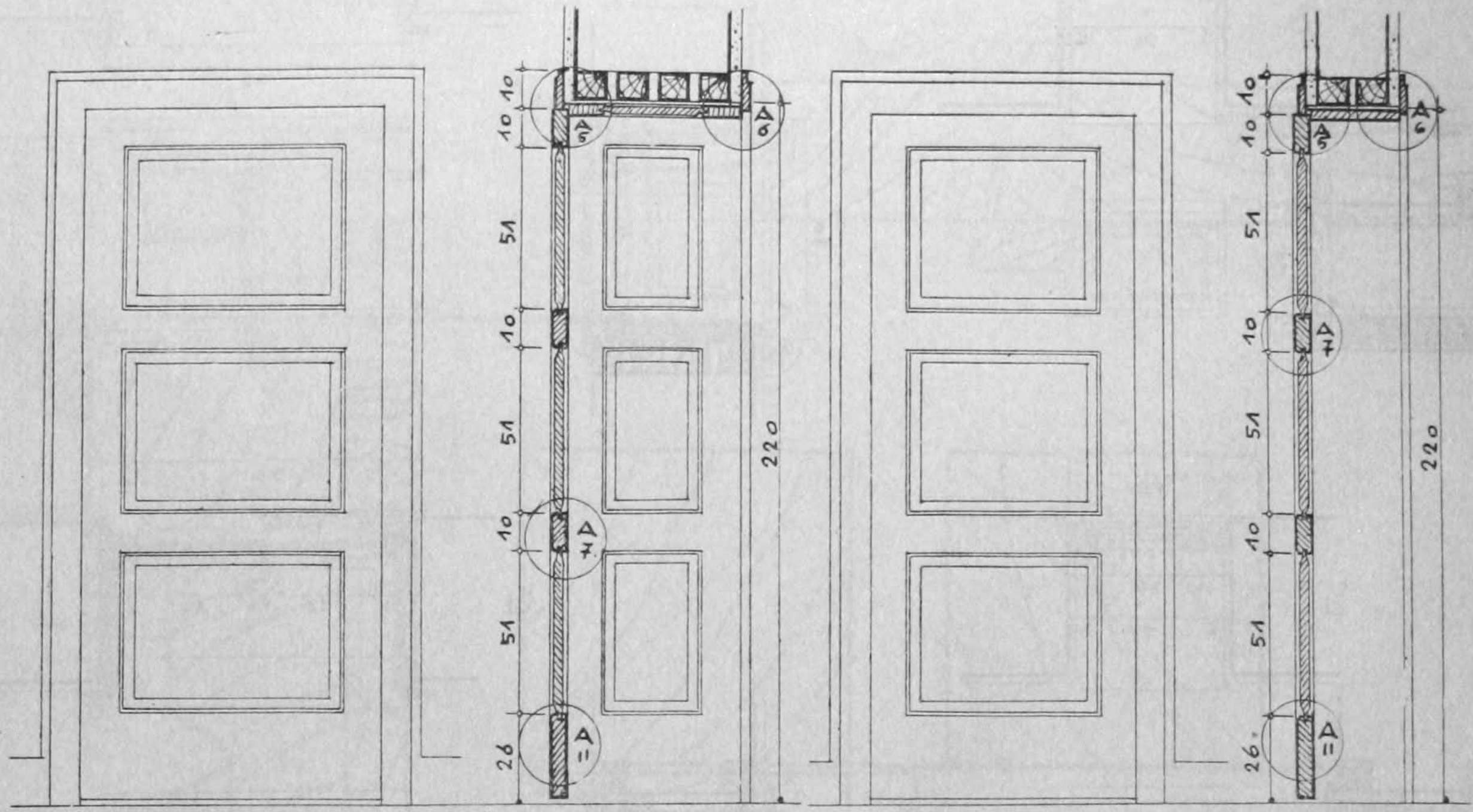

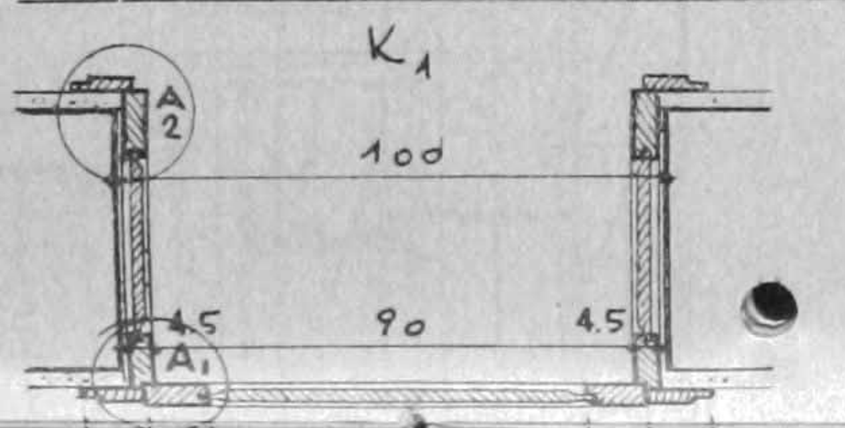

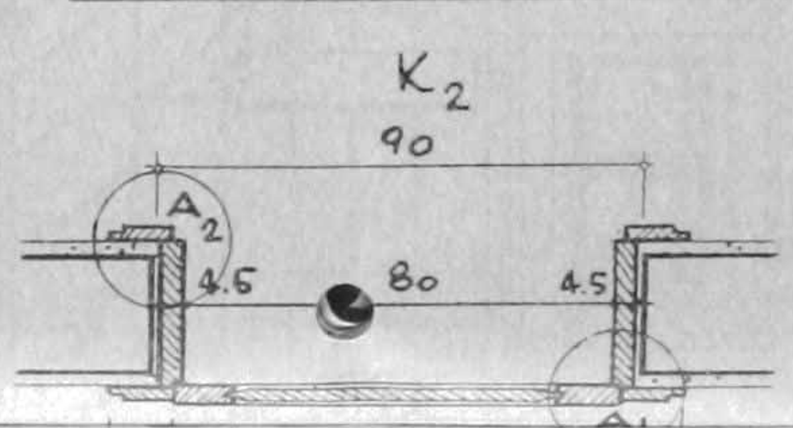

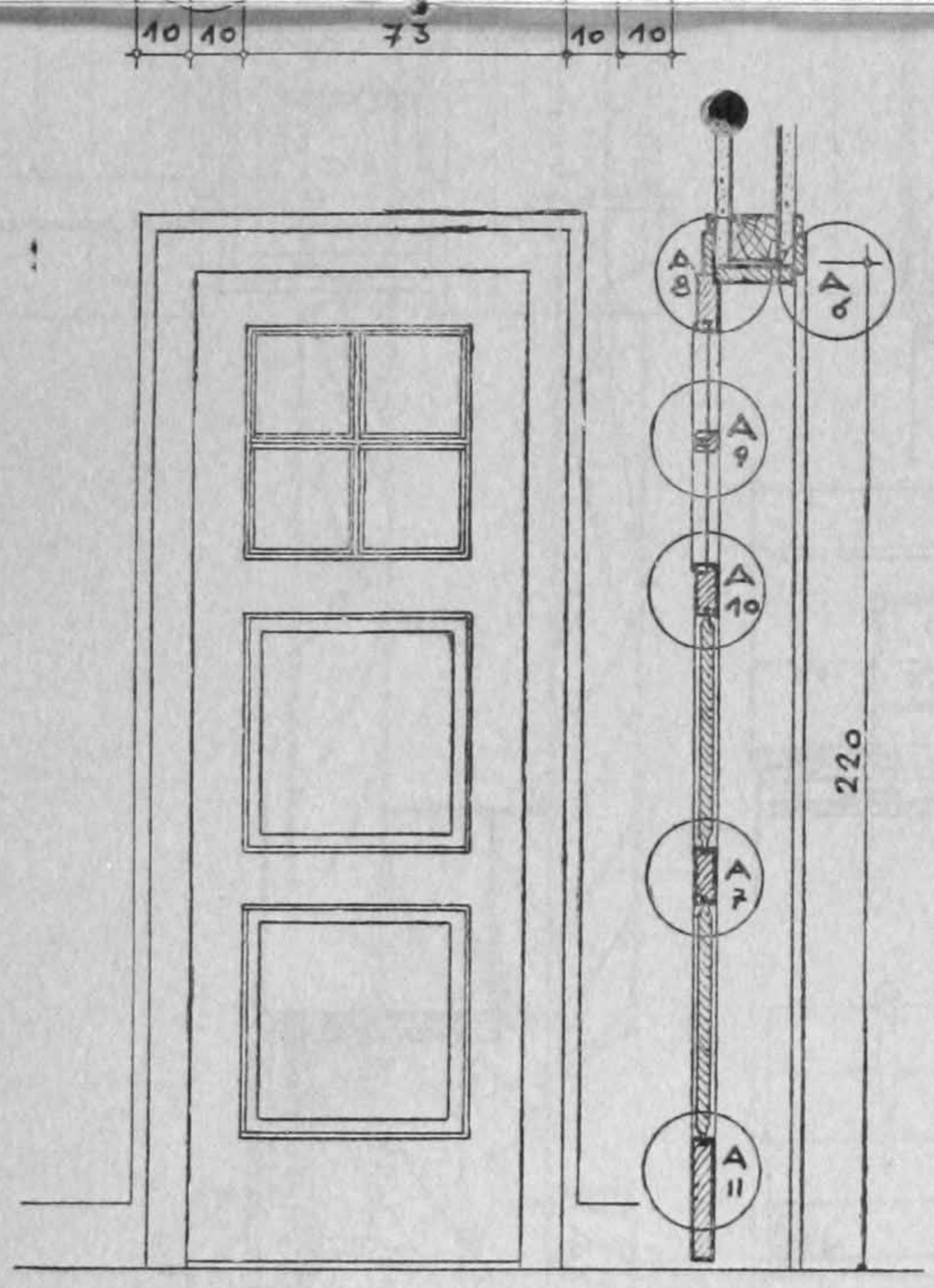
10
10
73
10
10
A8
A9
A10
A7
A11
220

K 3

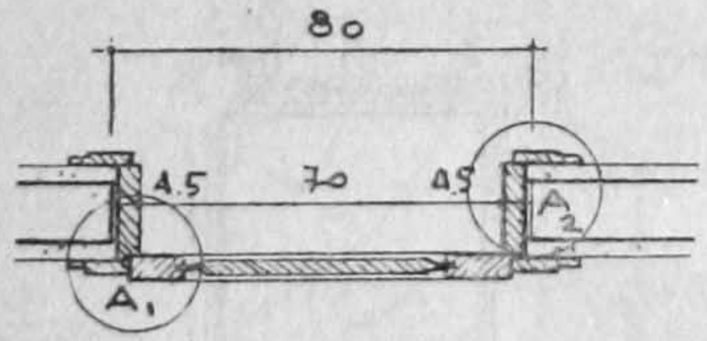
80
4.5
70
4.5
A2
A1

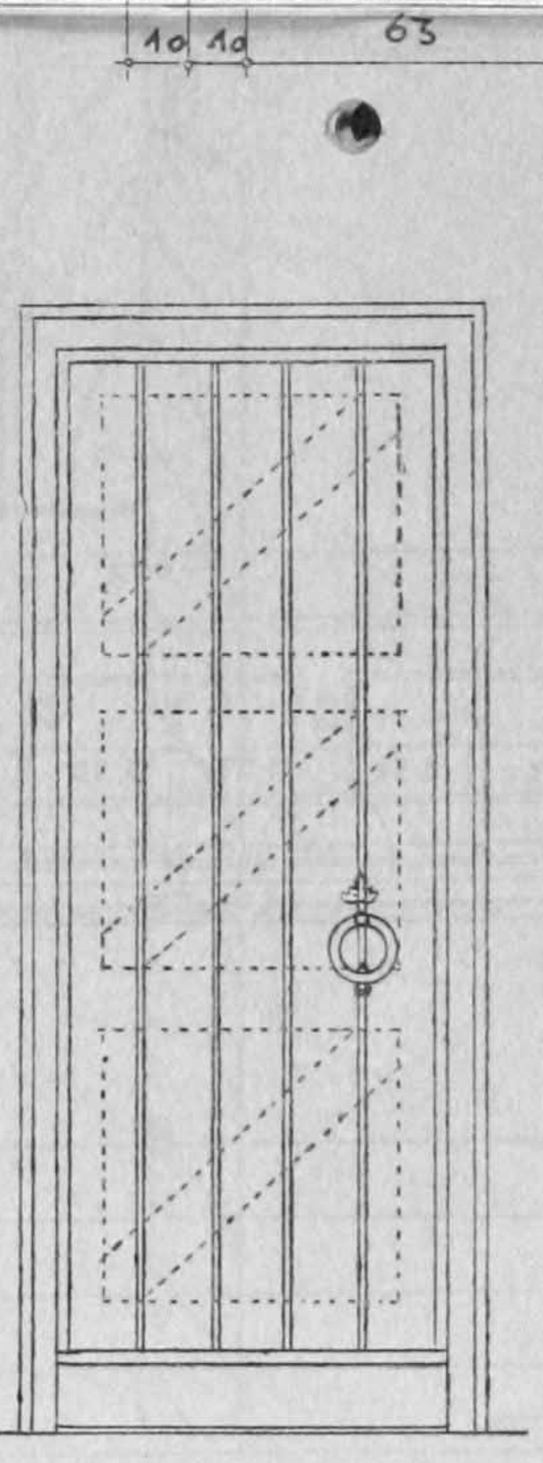
10
10
63
10
10

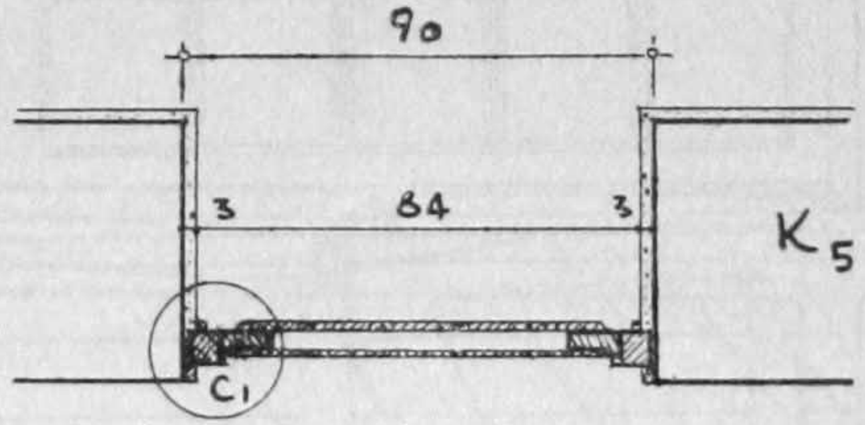
90
3
84
3
C1

K 5

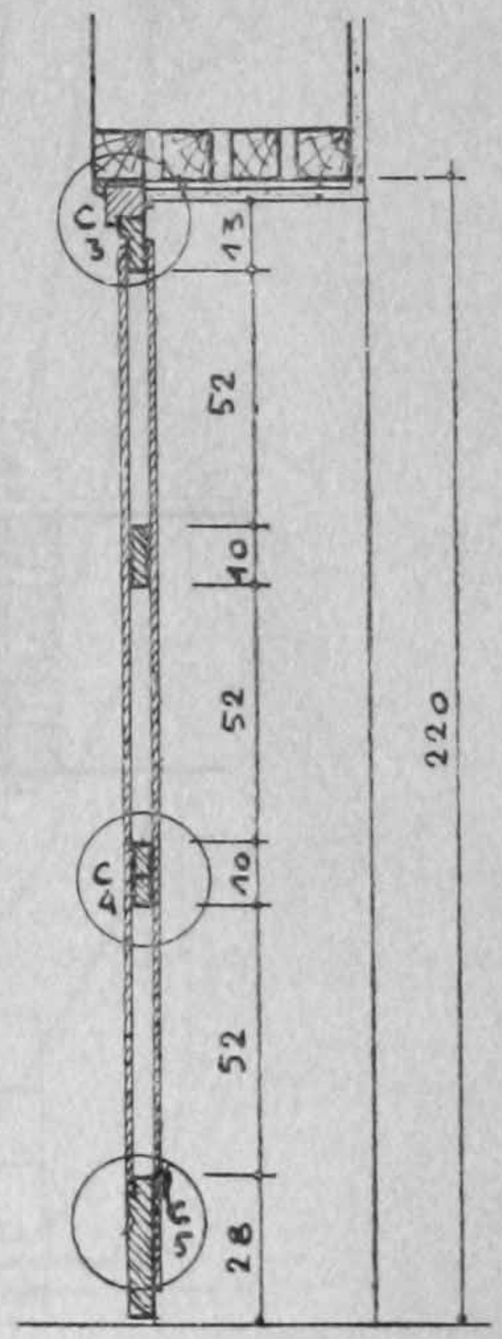
C3
13
52
10
52
C4
10
52
C5
28
220

KÖY OKULLARİ DOĞRAMA DETAYLARİ ÖLÇÜ: 1/20

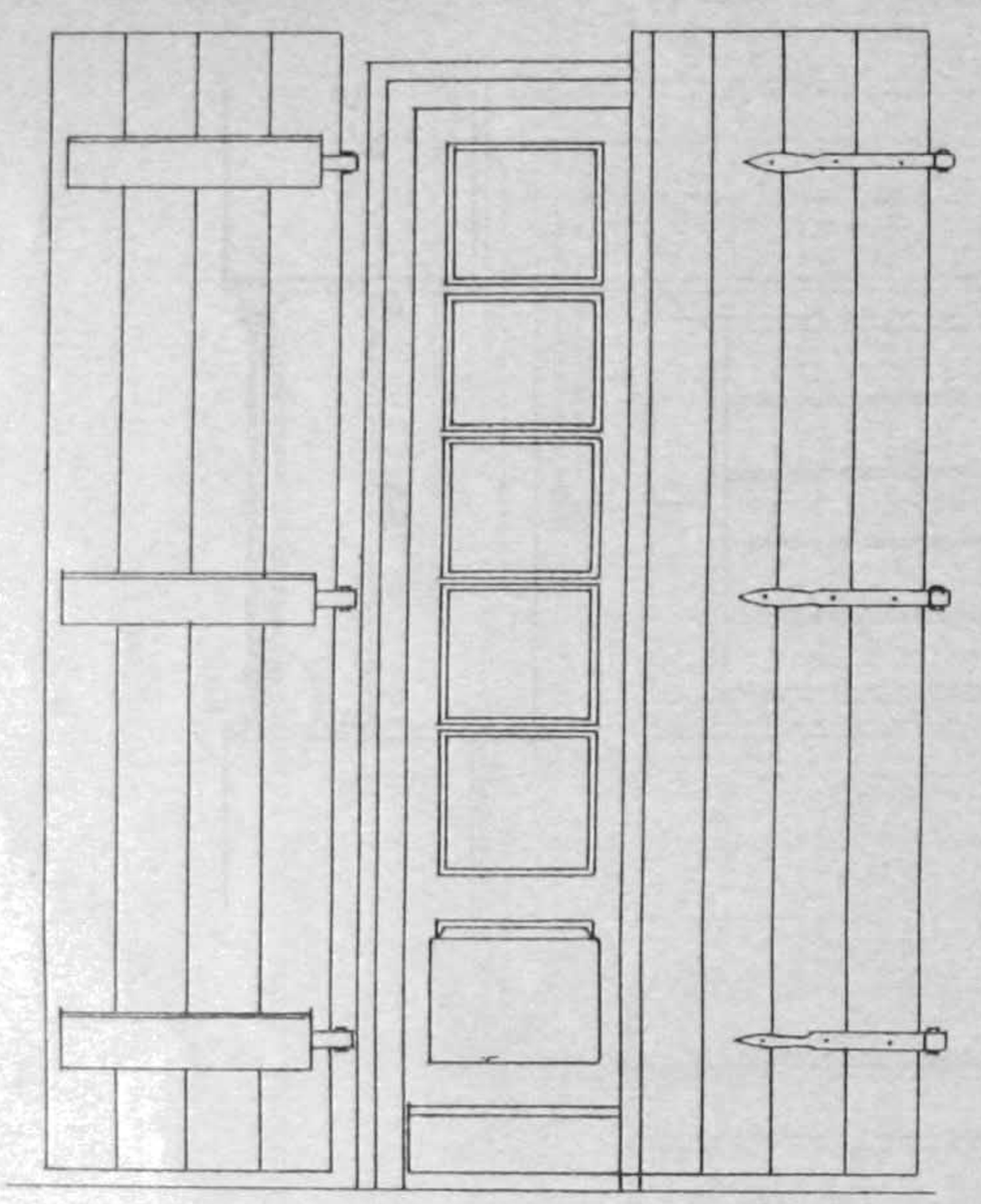

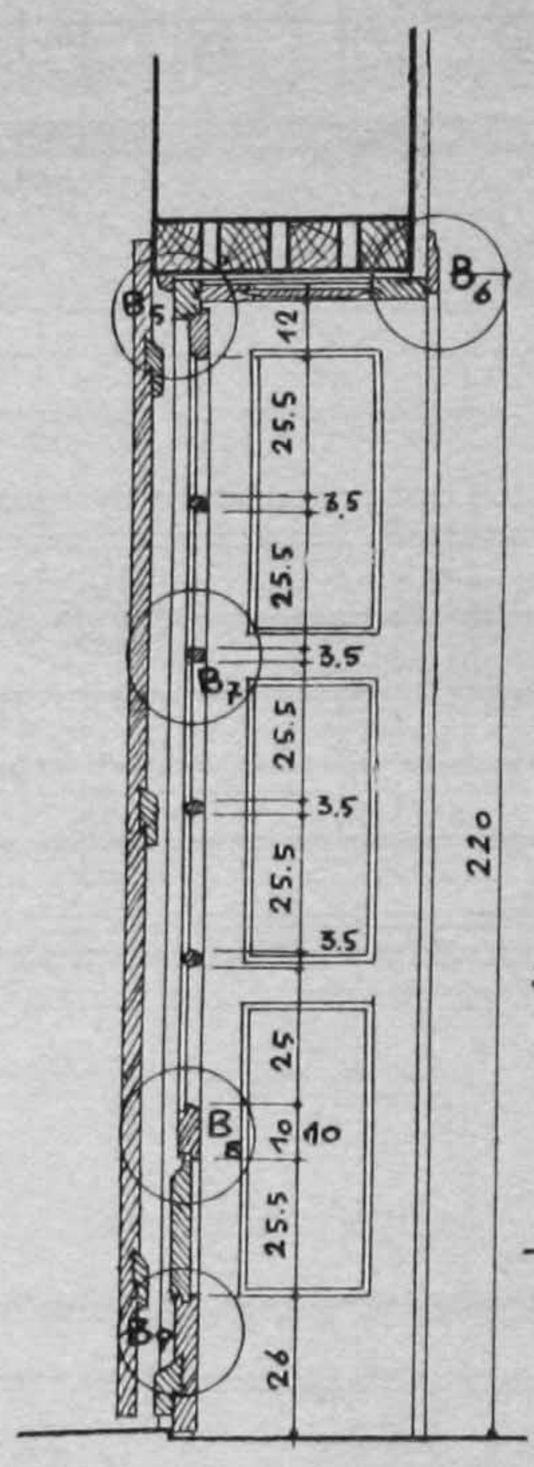

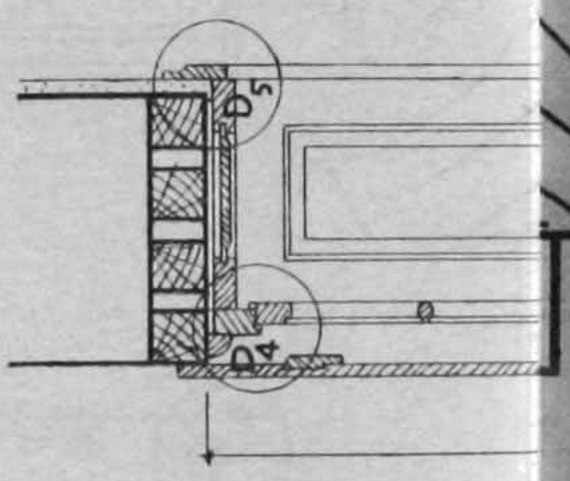

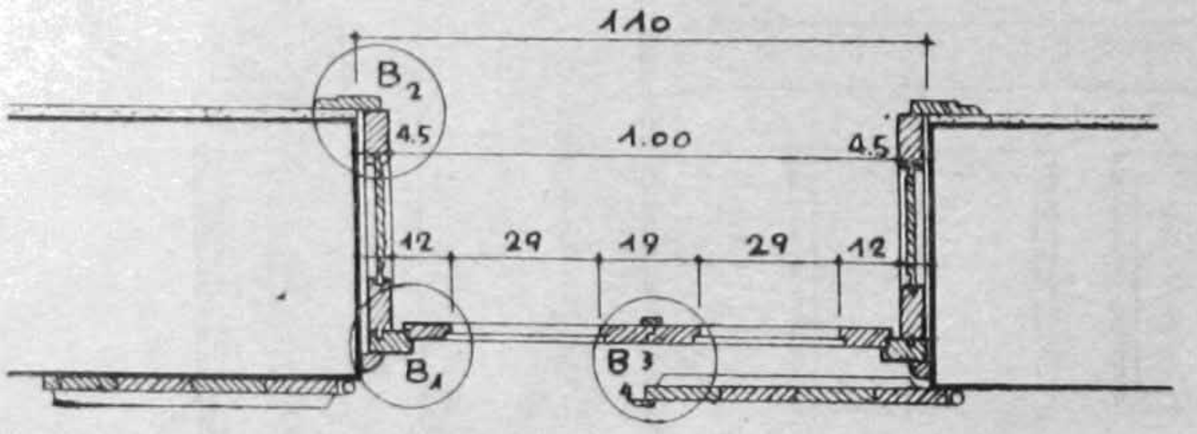

K.4

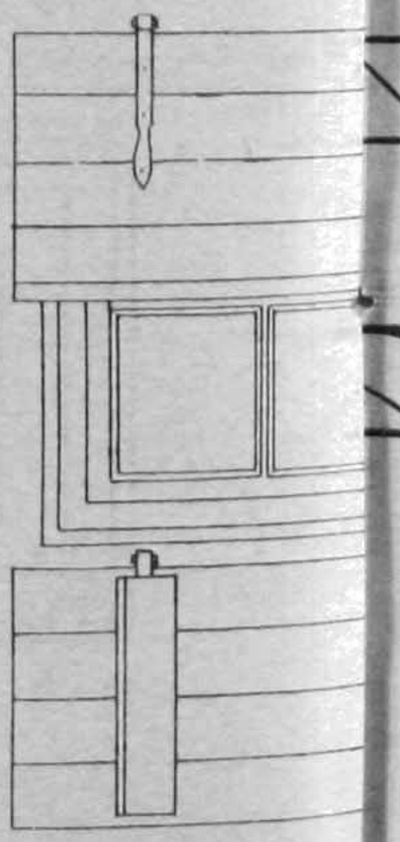

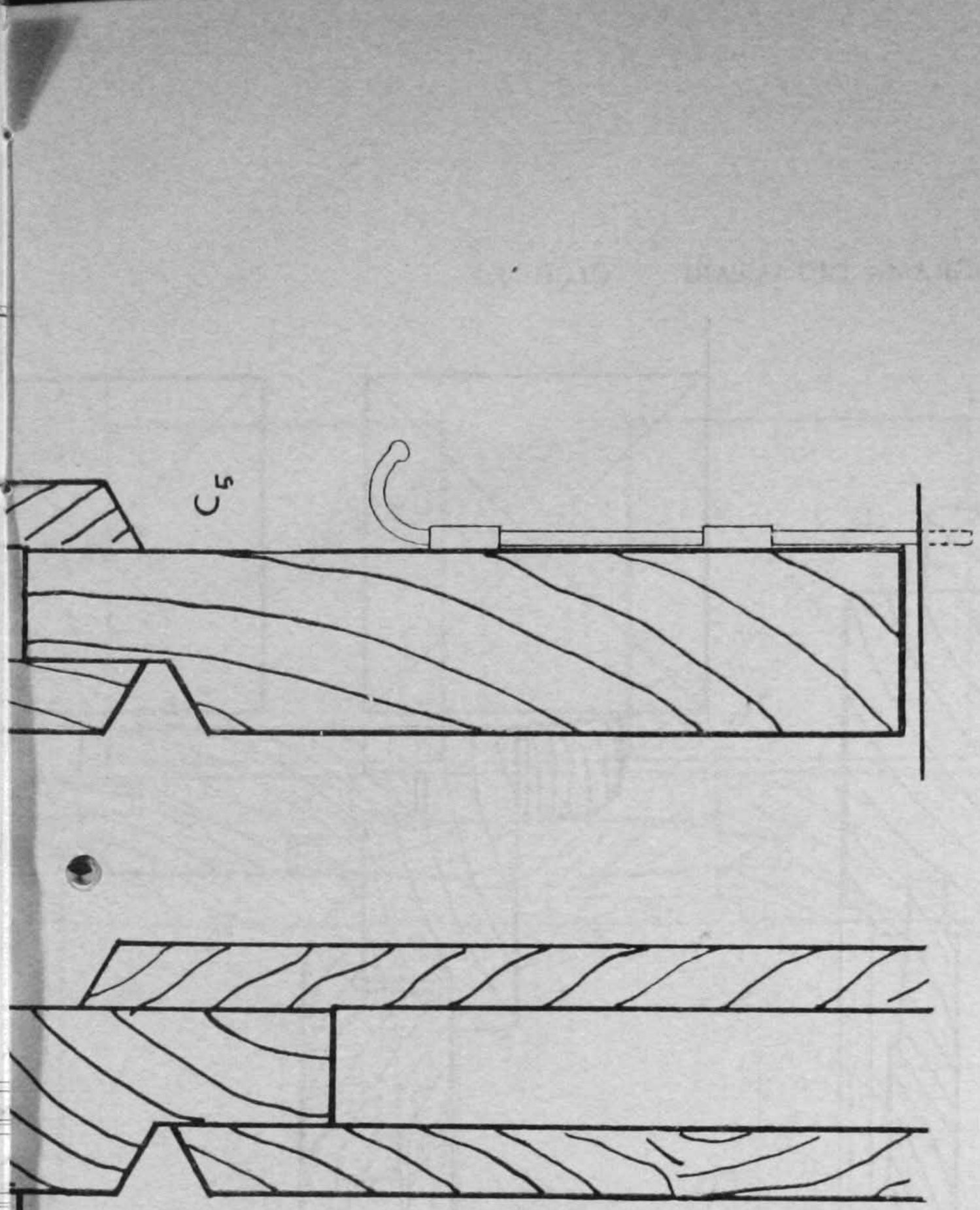

C_5

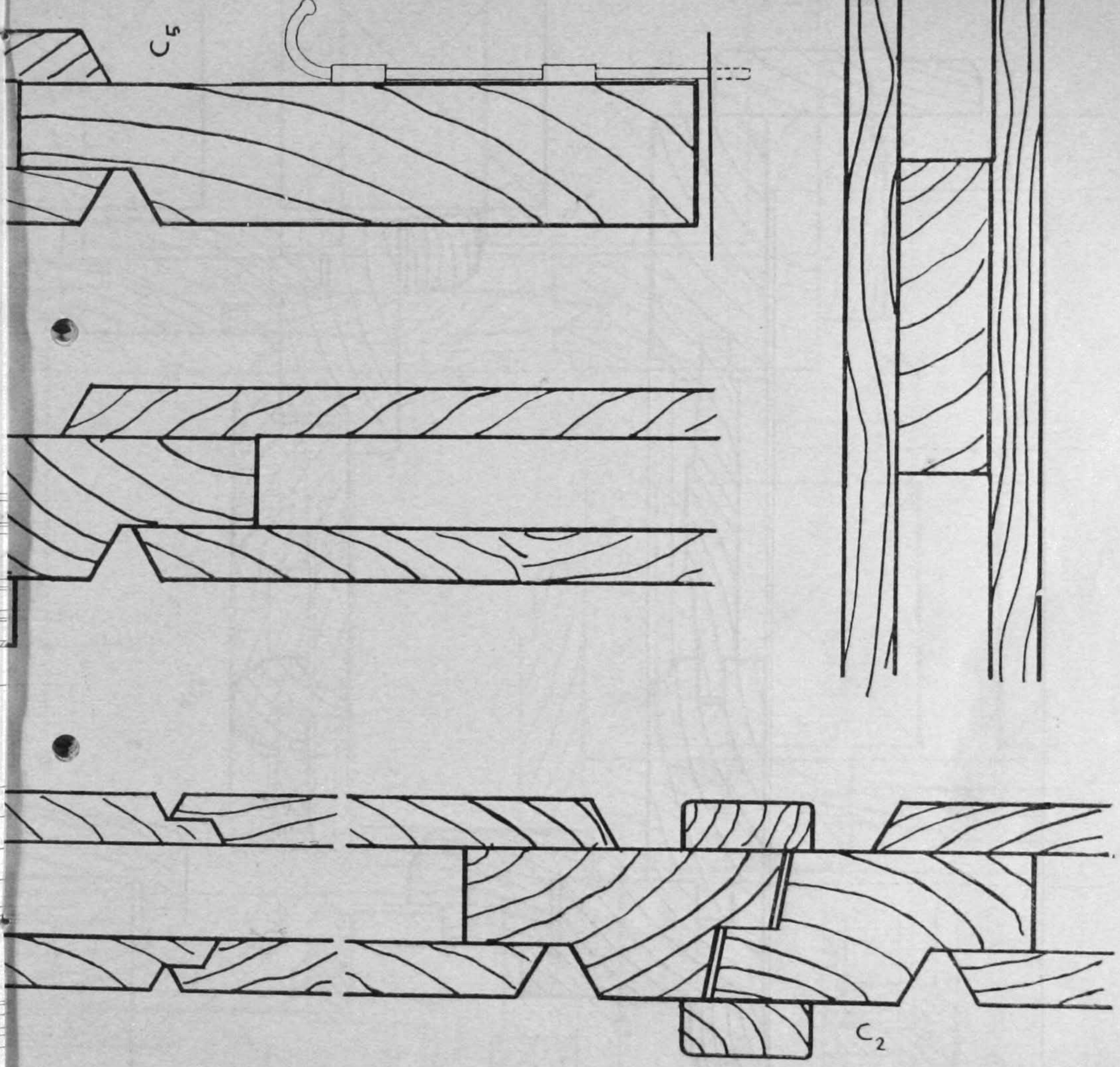

C_2

KÖY OKULLARI DOĞRAMA DETAYLARI ÖLÇÜ: 1/2

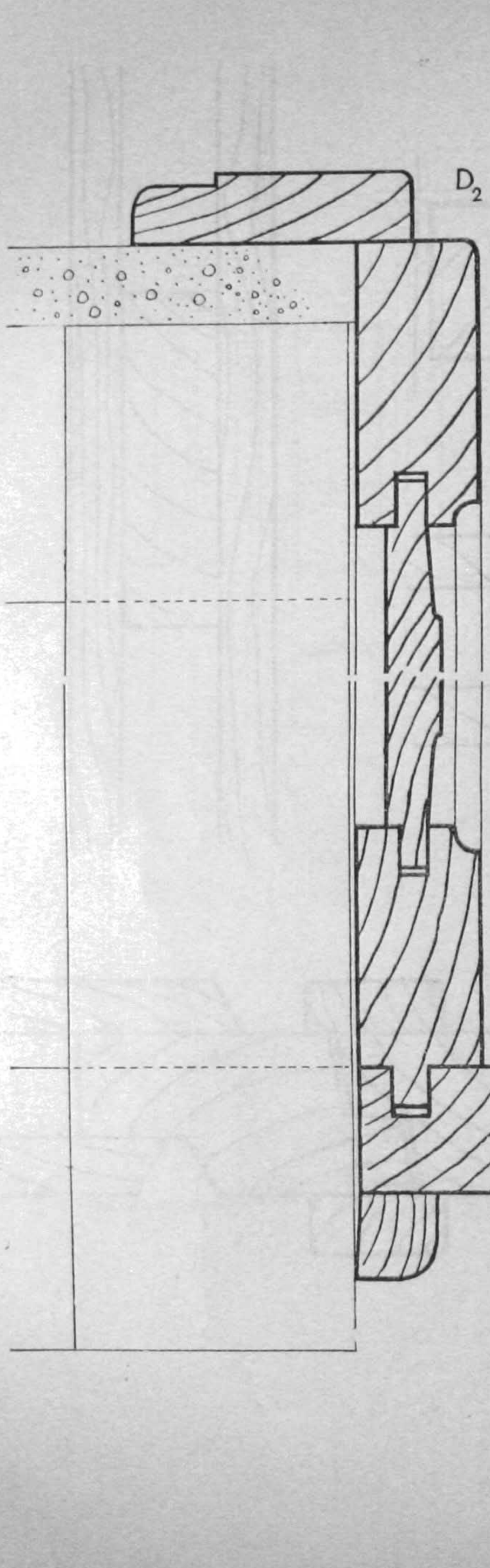

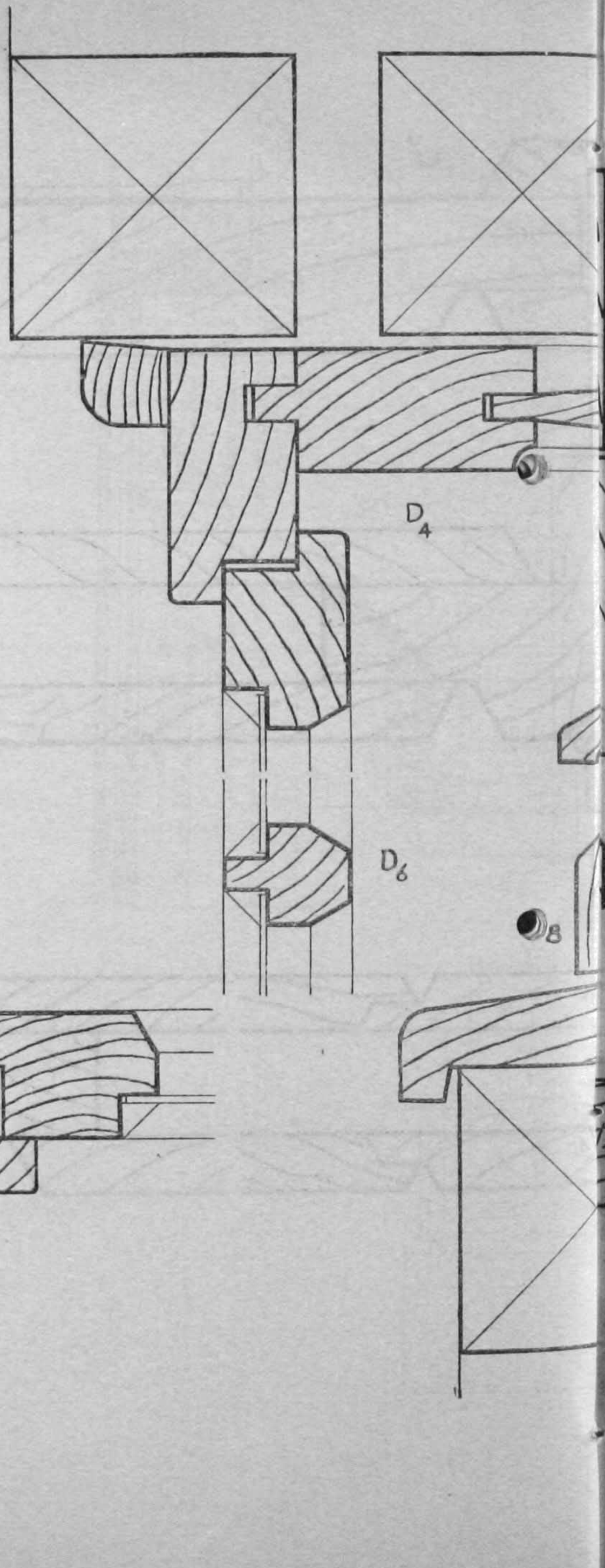

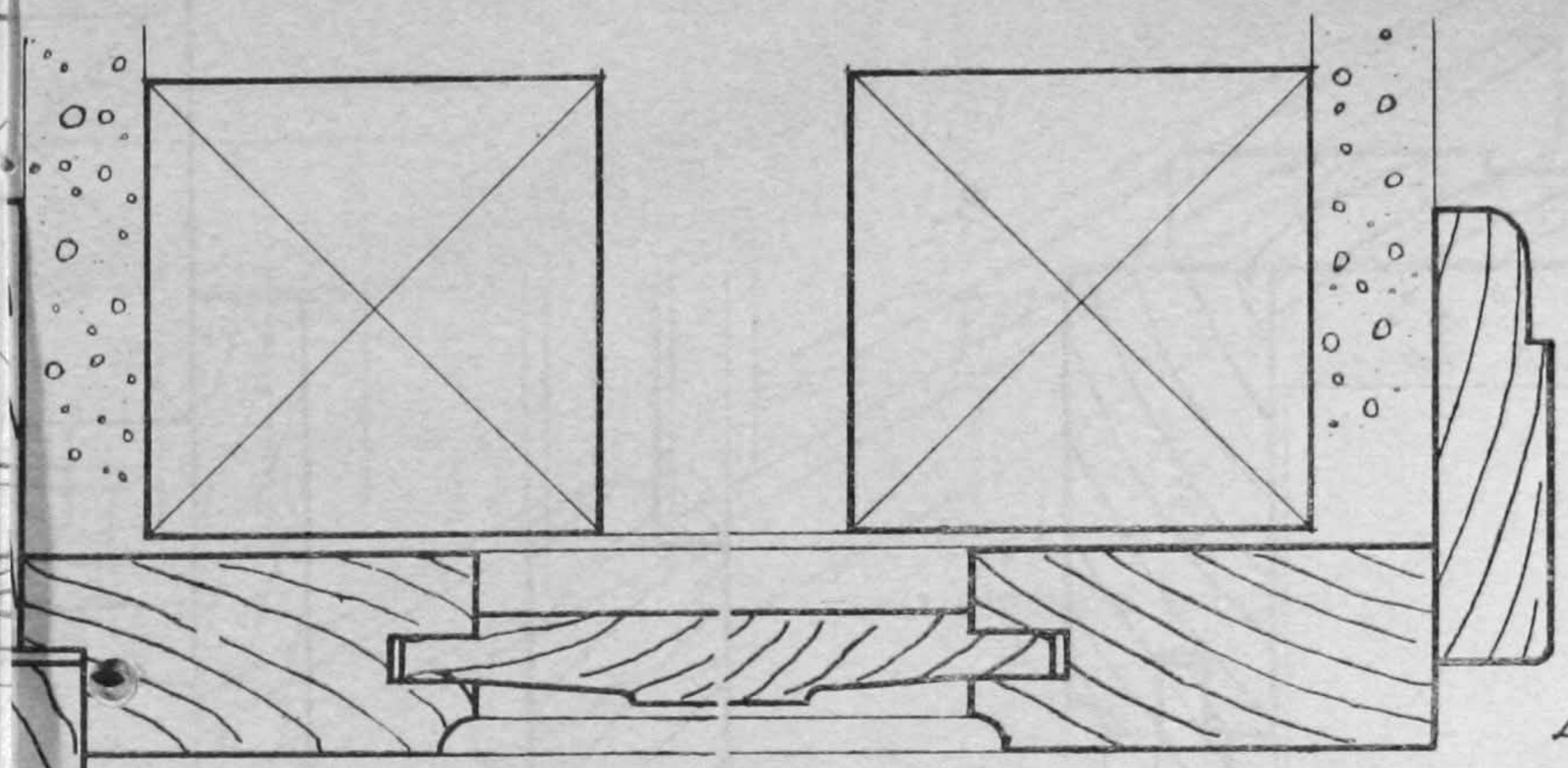

A6

A5

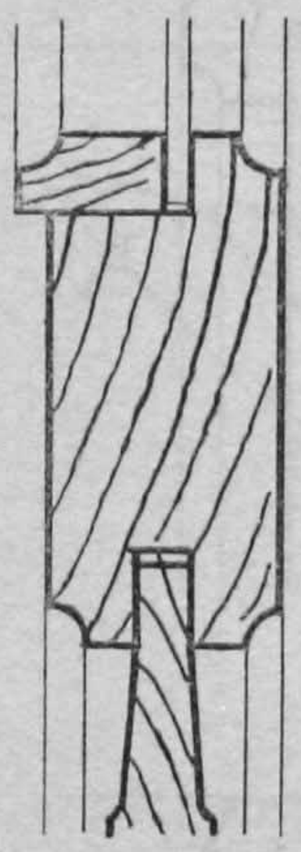

A10

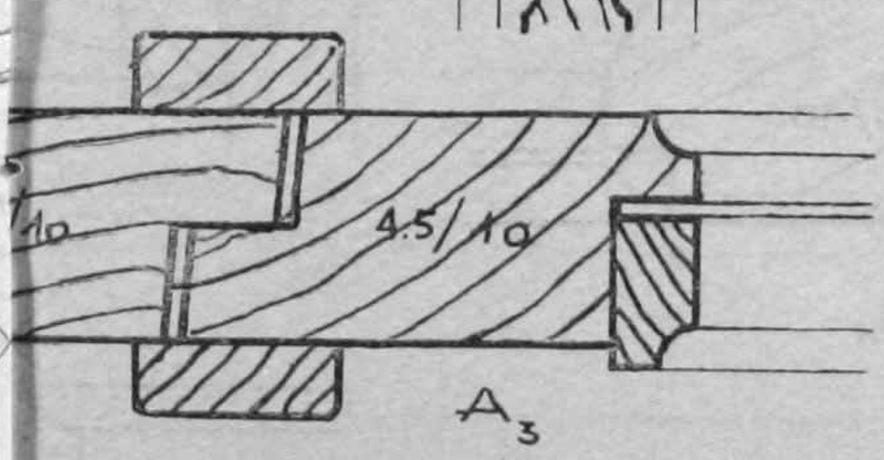

A3

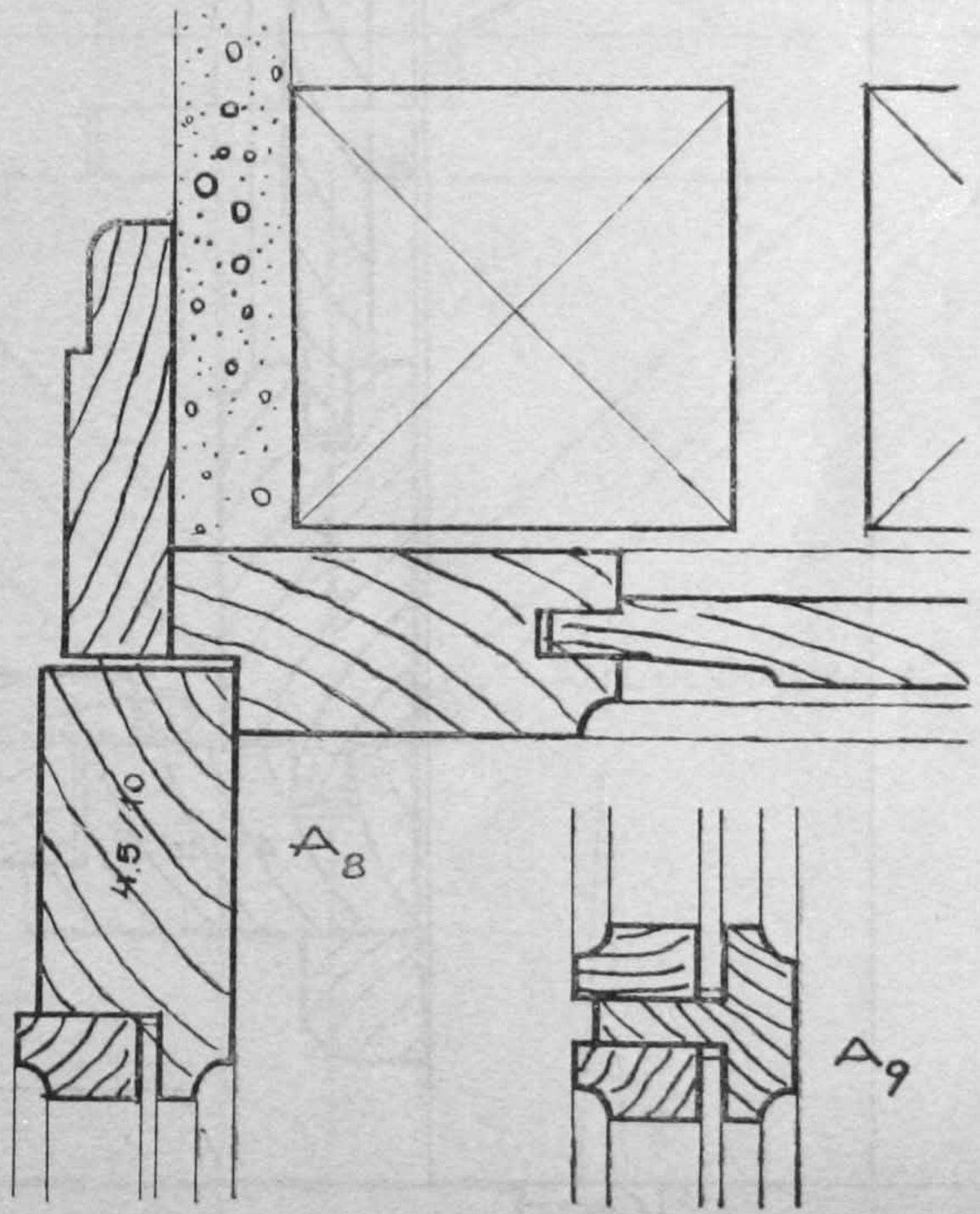

A8

A9

KÖY OKULLARI DOĞRAMA DETAYLARI ÖLÇÜ 1/2

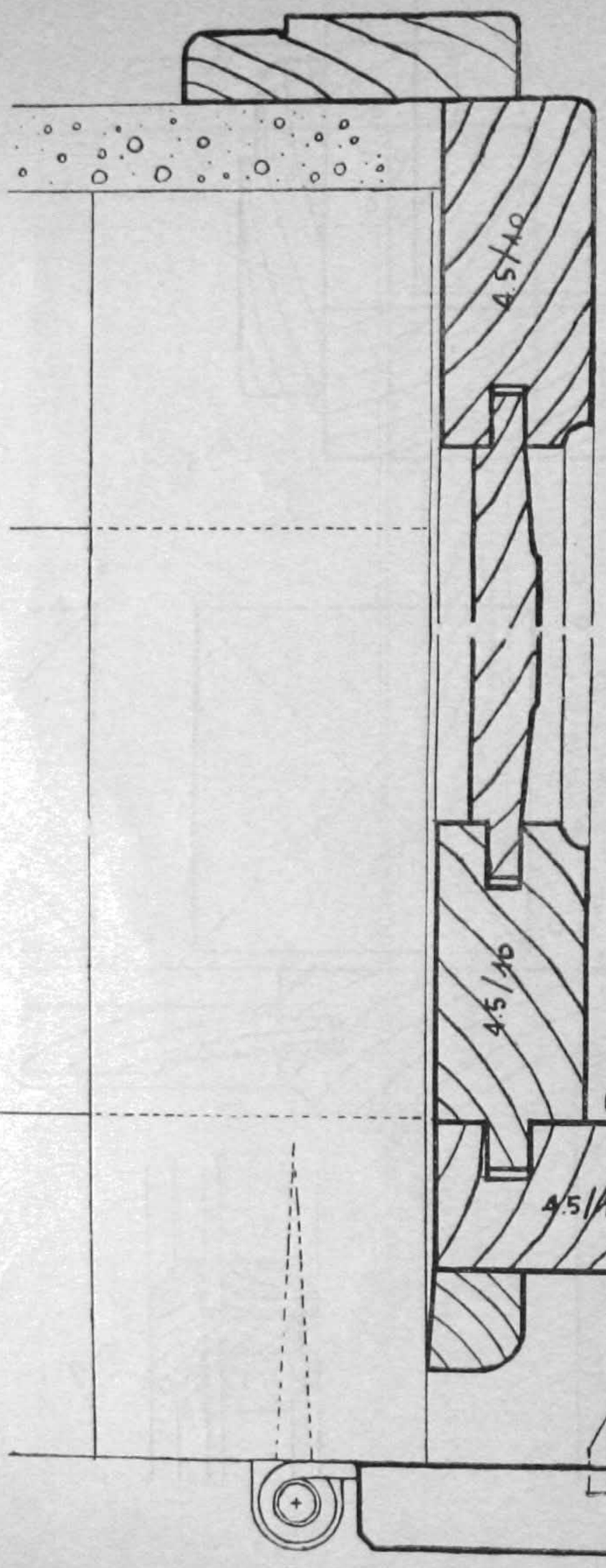

B_2

B_3

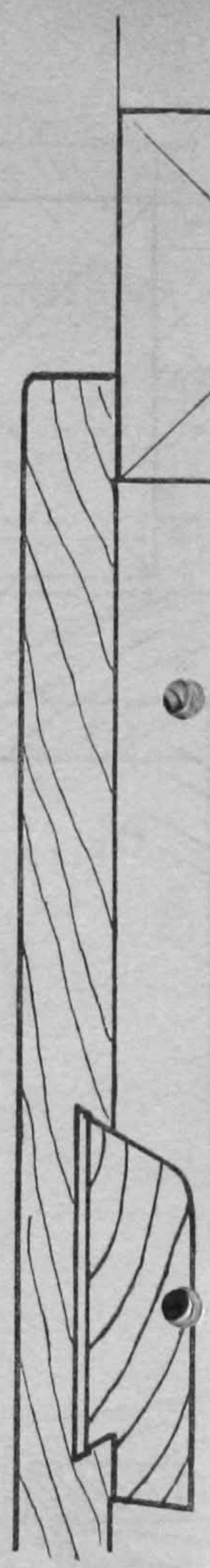

B_1

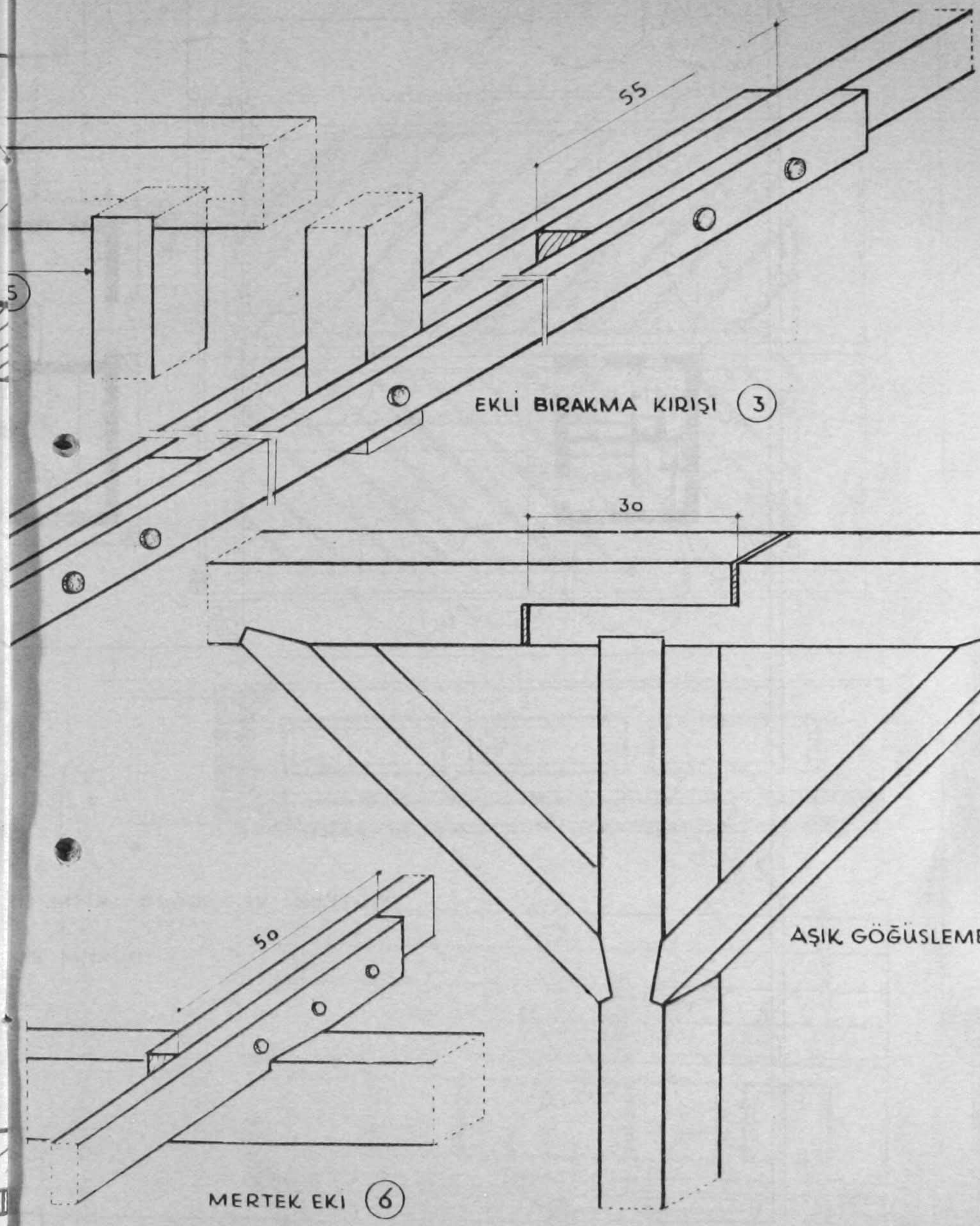

EKLİ BIRAKMA KIRIŞI (3)

AŞIK GÖĞÜSLEMESİ (4)

MERTEK EKI (6)

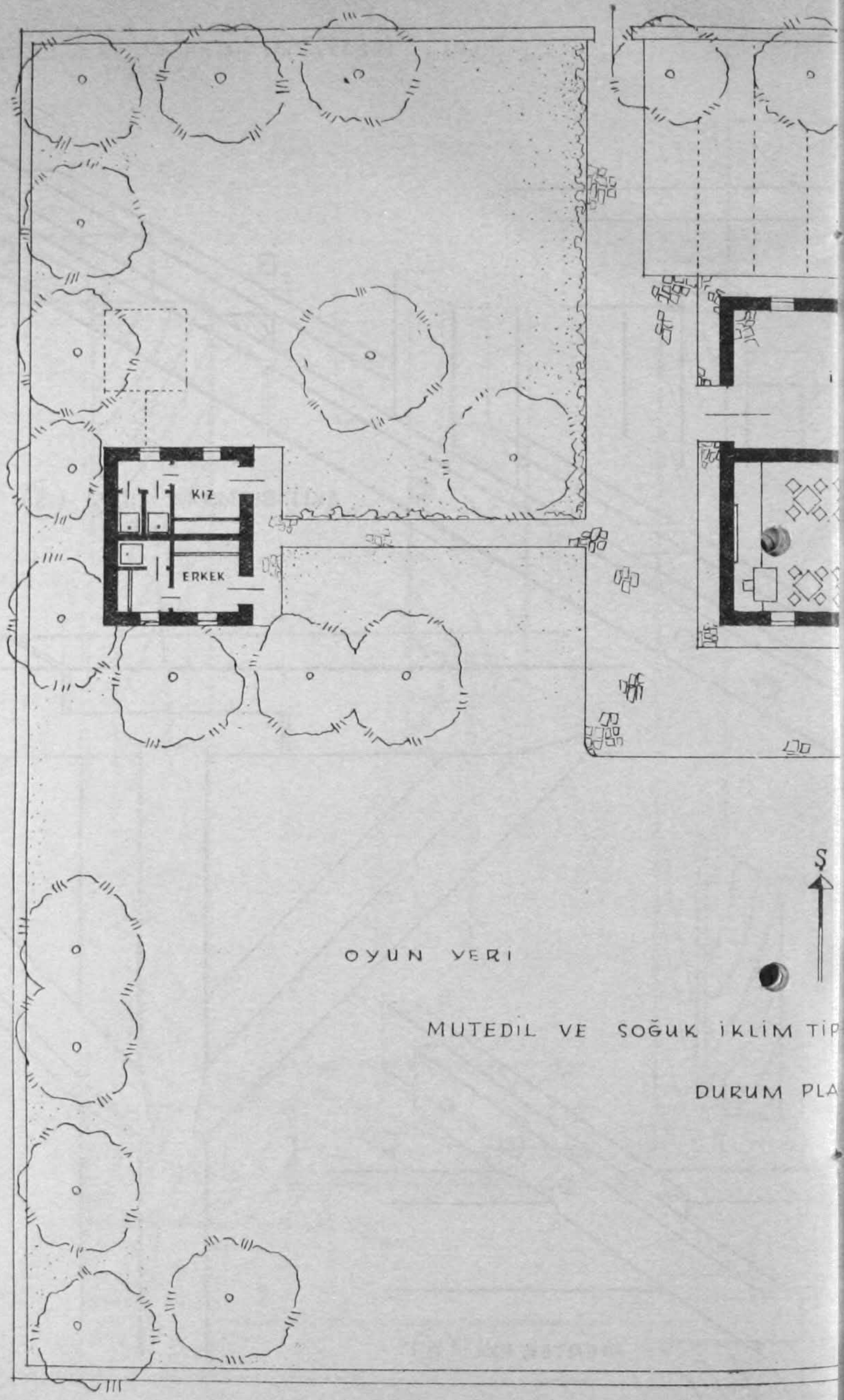

OYUN YERİ

MUTEDİL VE SOĞUK İKLİM TİP

DURUM PLA

Y. Mimar Asım

KÖY OKULLARI DOĞRAMA DETAYLARI ÖLÇÜSÜ 1/20

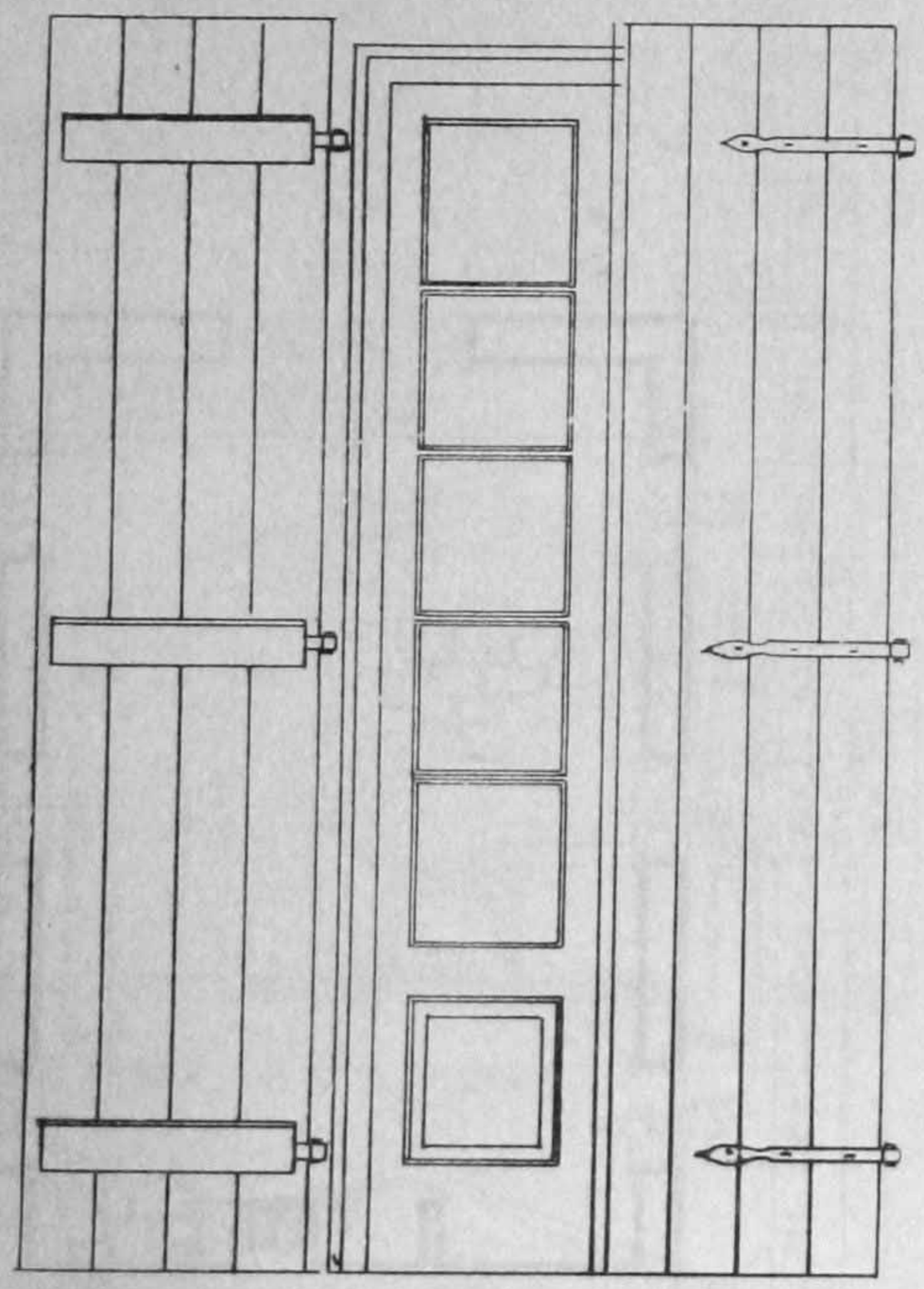

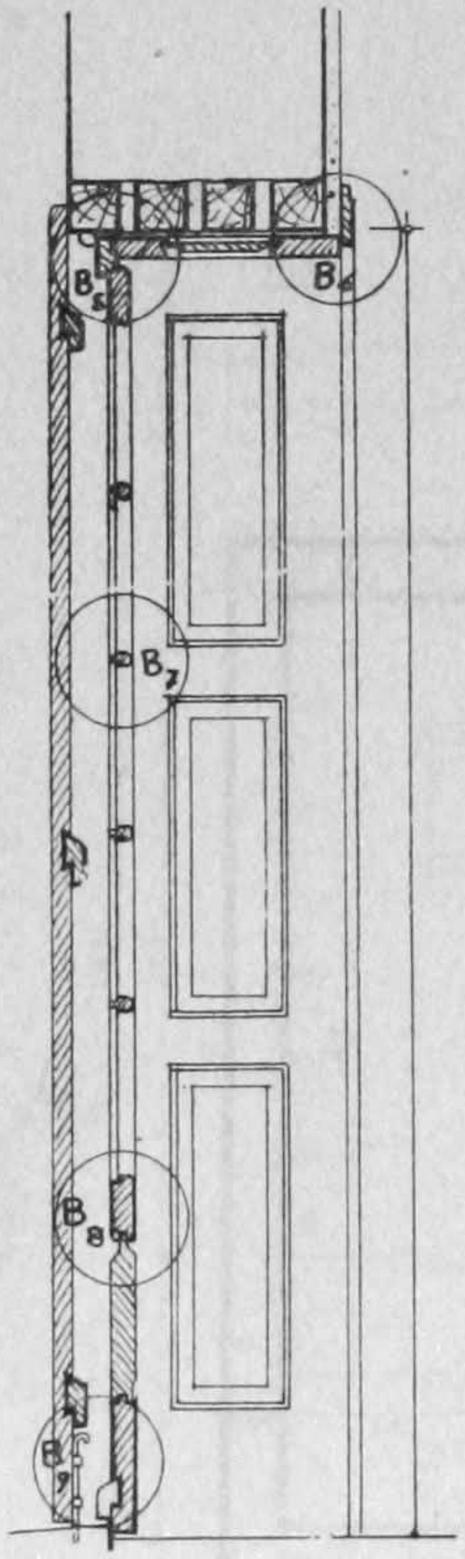

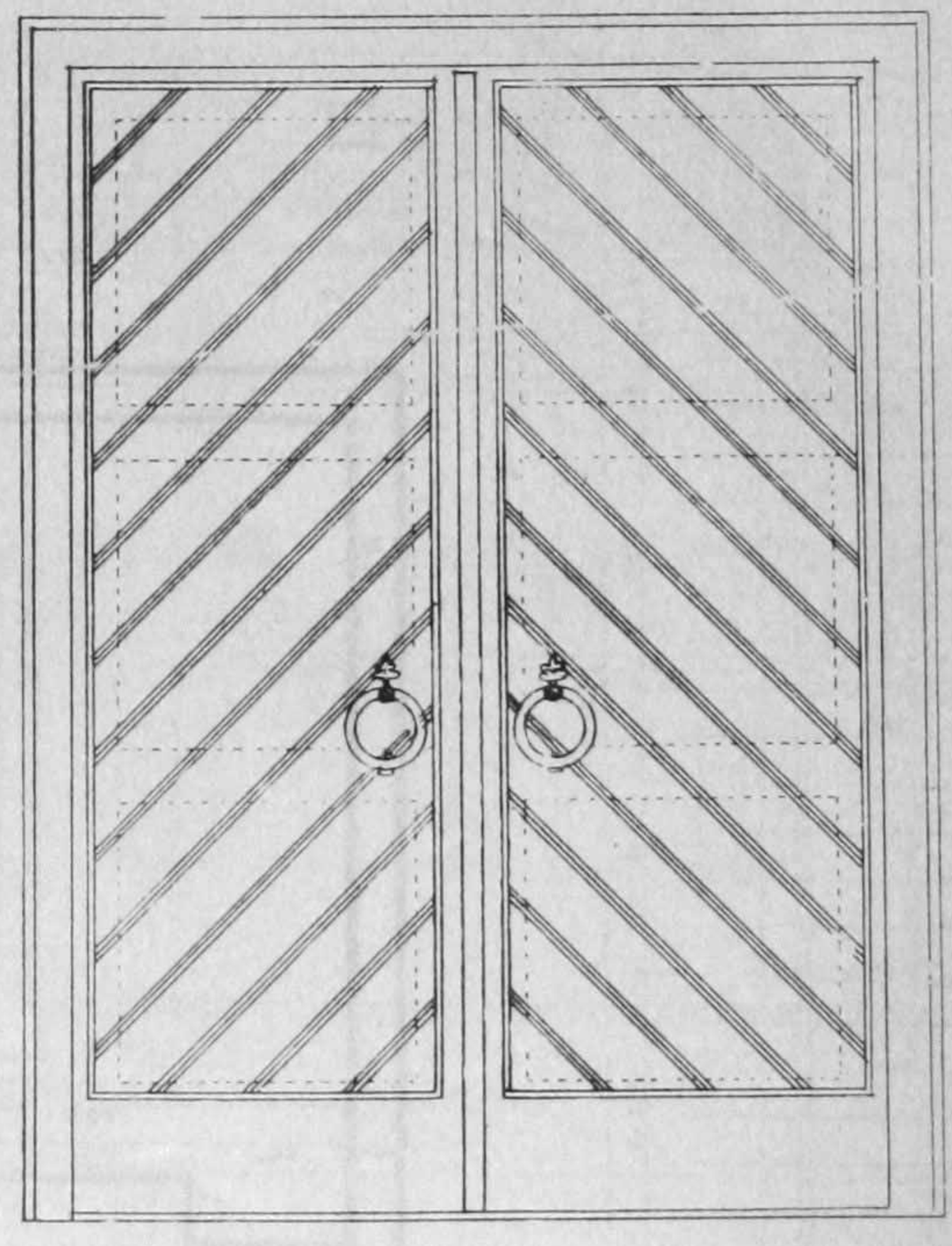

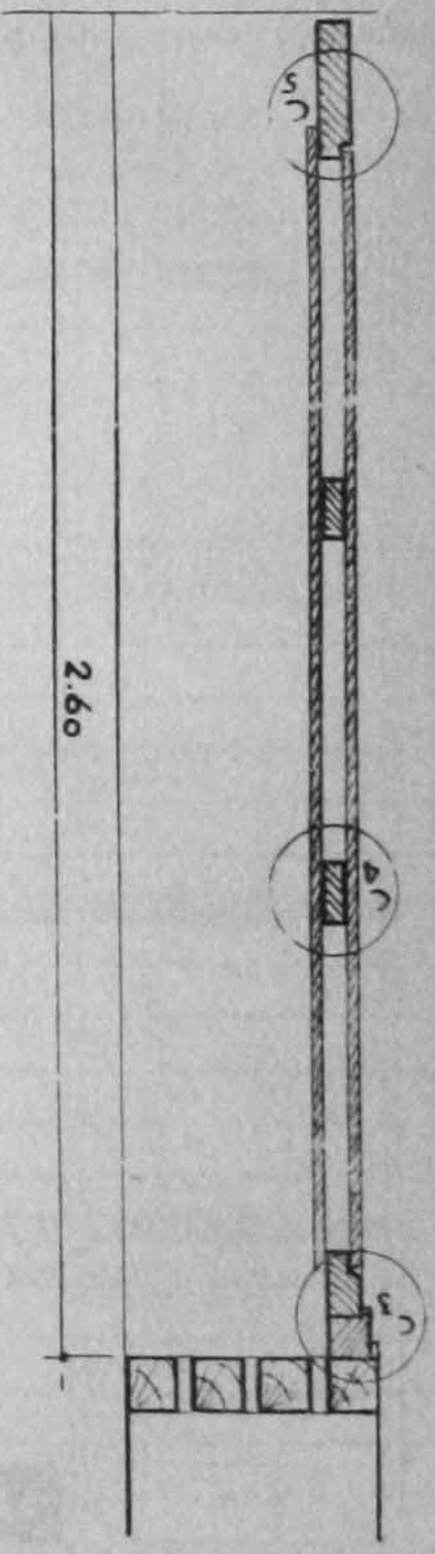

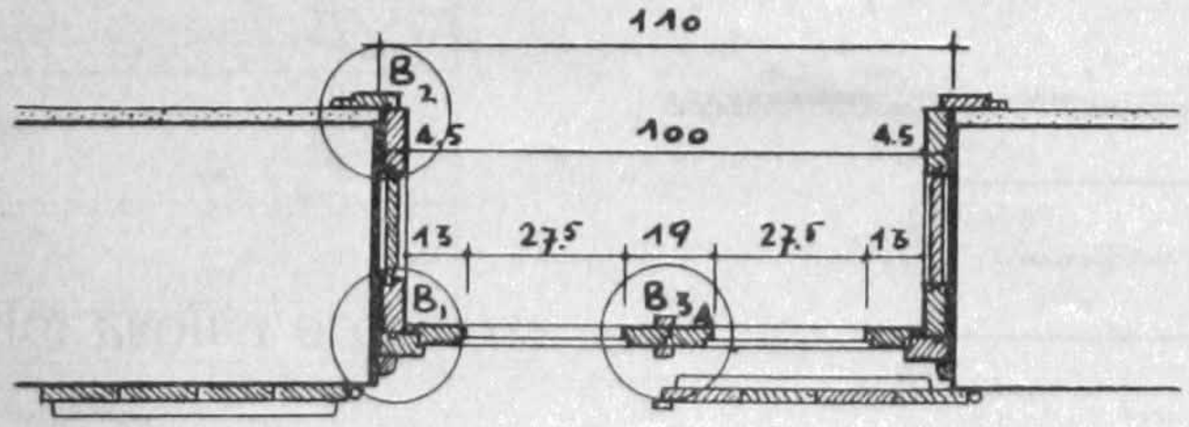

K6

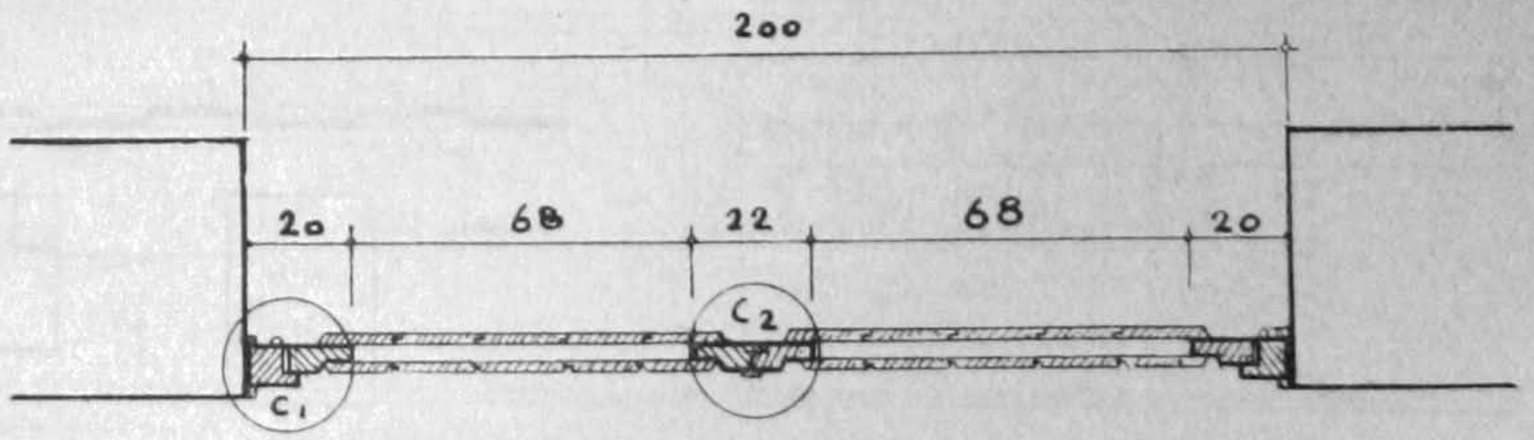

K7

AYRI KÖY OKULU İŞLİĞİ PROJESİ ÖLÇÜ 1/100

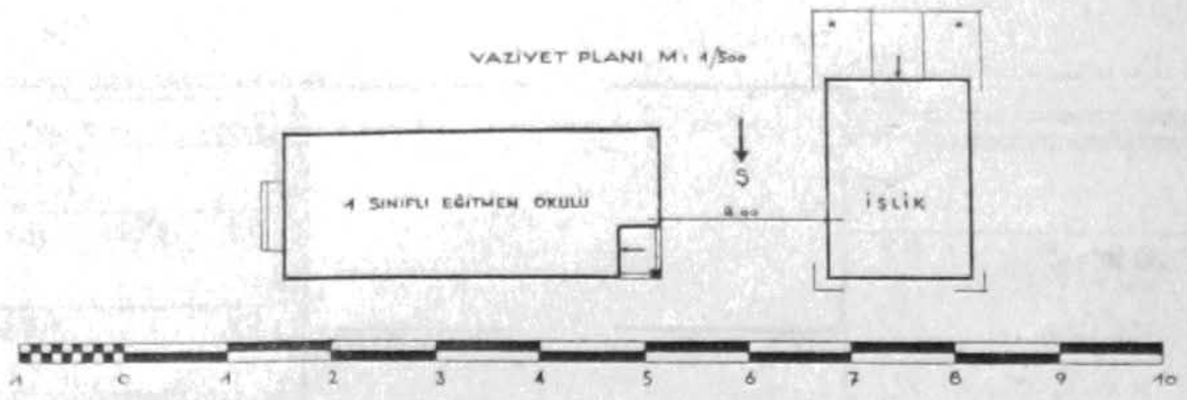

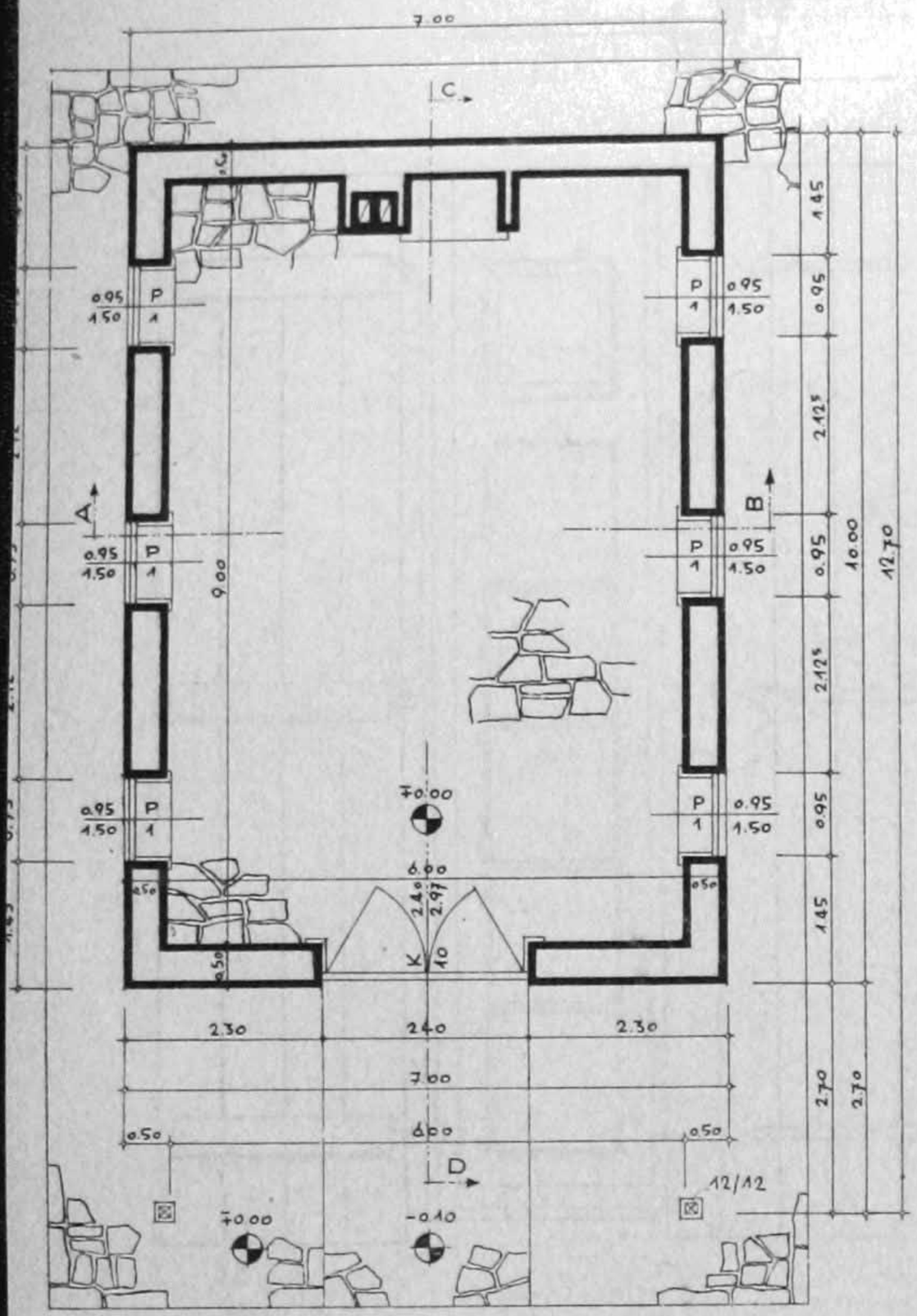

YER KATI PLANI M: 1/100

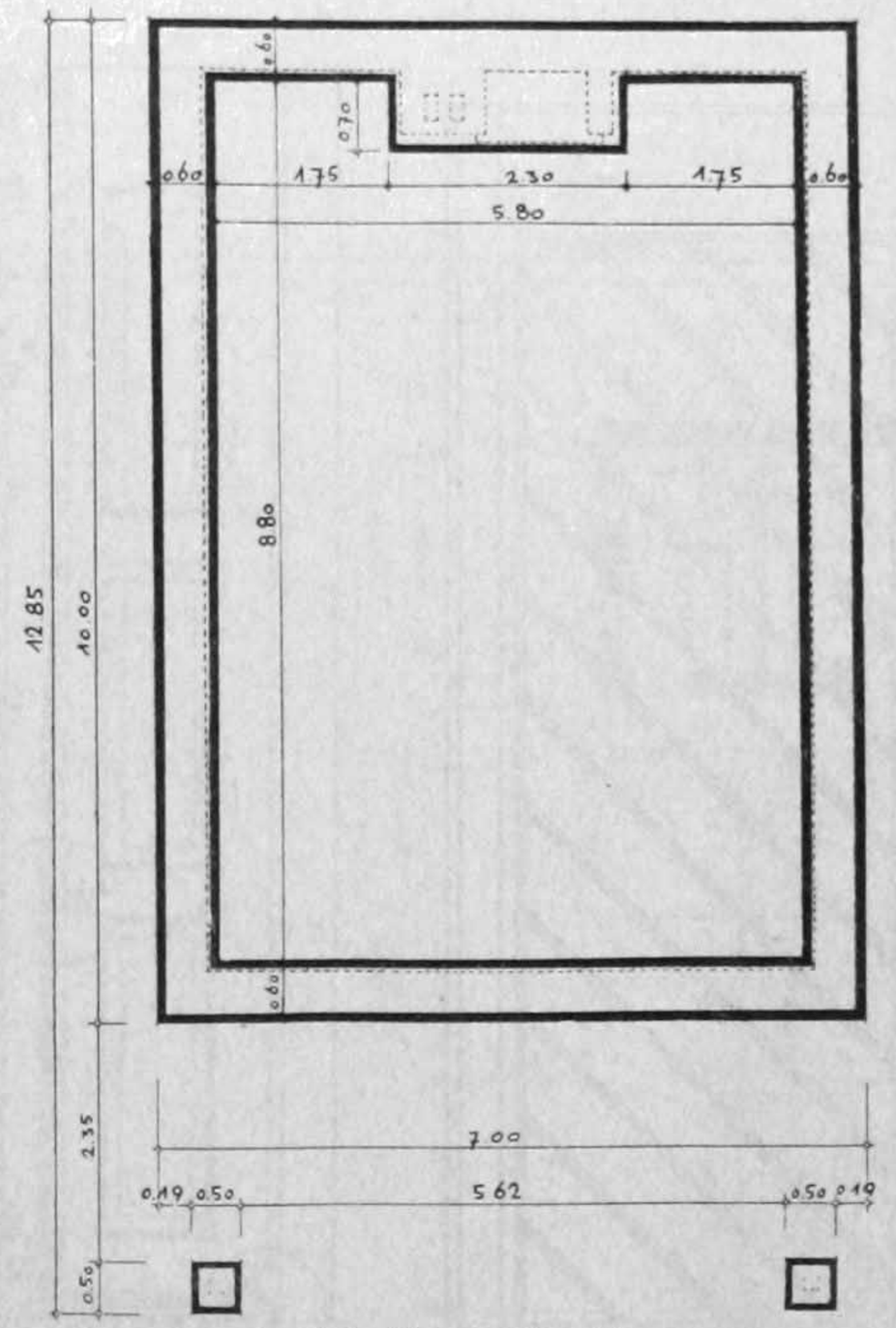

TEMEL PLANI M: 1/100

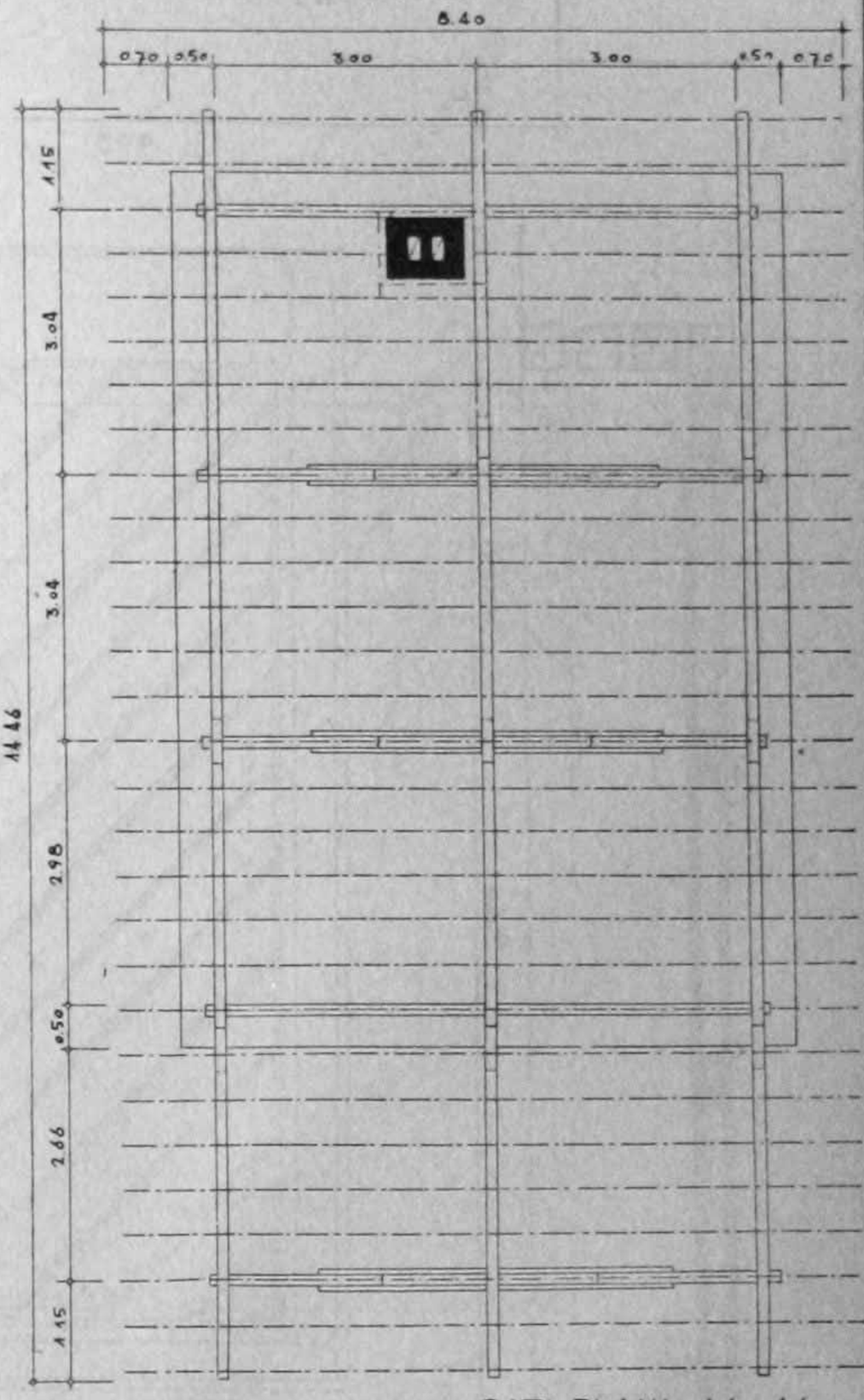

ÇATI PLANI M 1/100

Y. Mimar Asım Mutlu - Ahsen Yapanar

AYRI KÖY OKULU İŞLİĞİ ÖLÇÜ 1/100

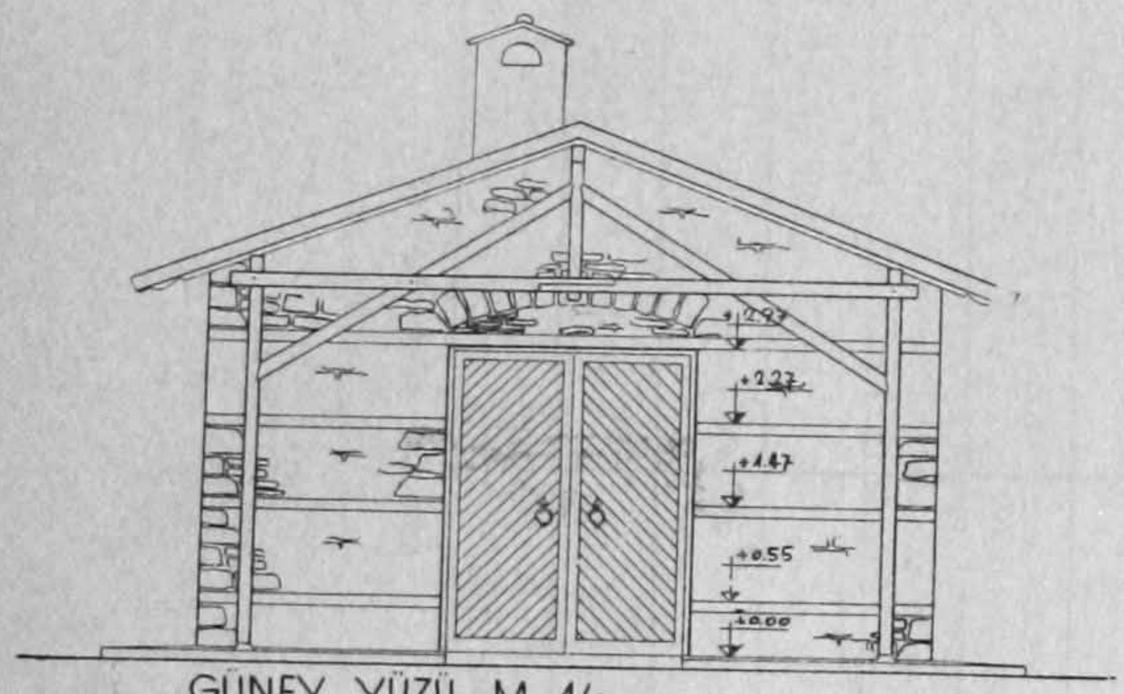

GÜNEY YÜZÜ M 1/100

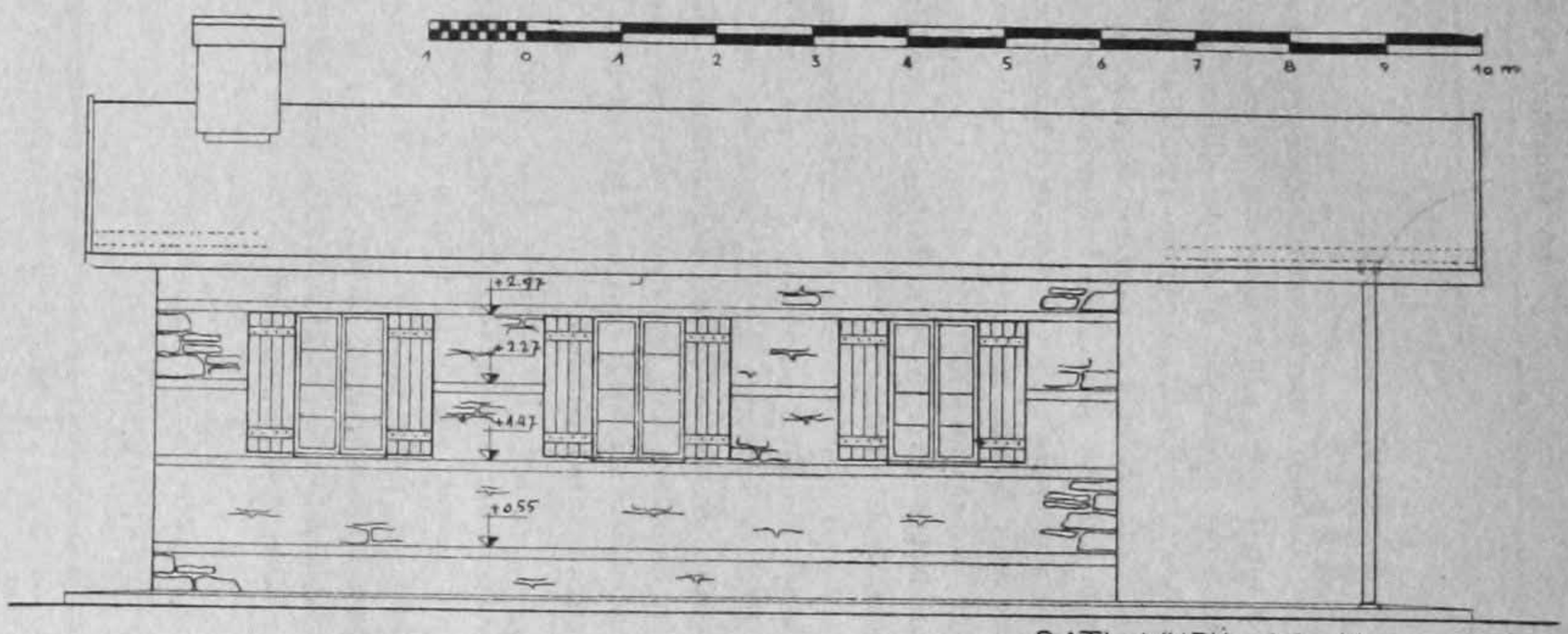

BATI YUZÜ M 1/100

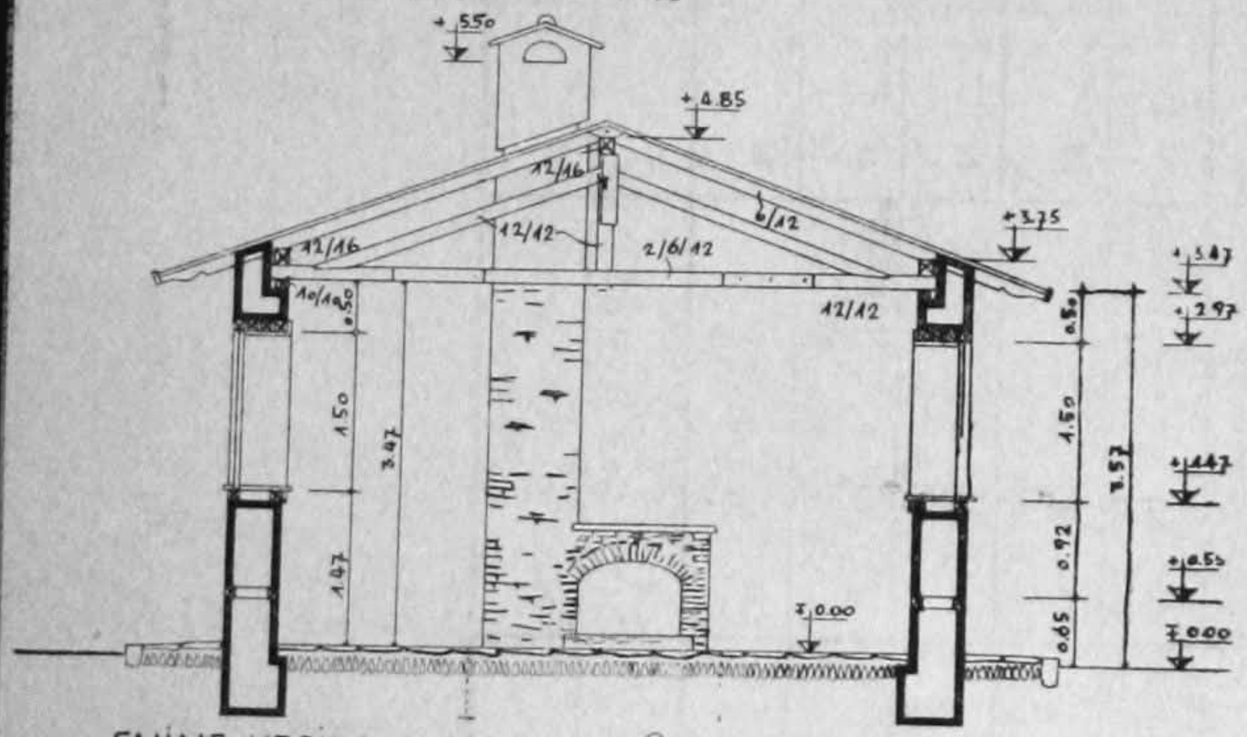

ENİNE KESİM „A-B„ M·1/100

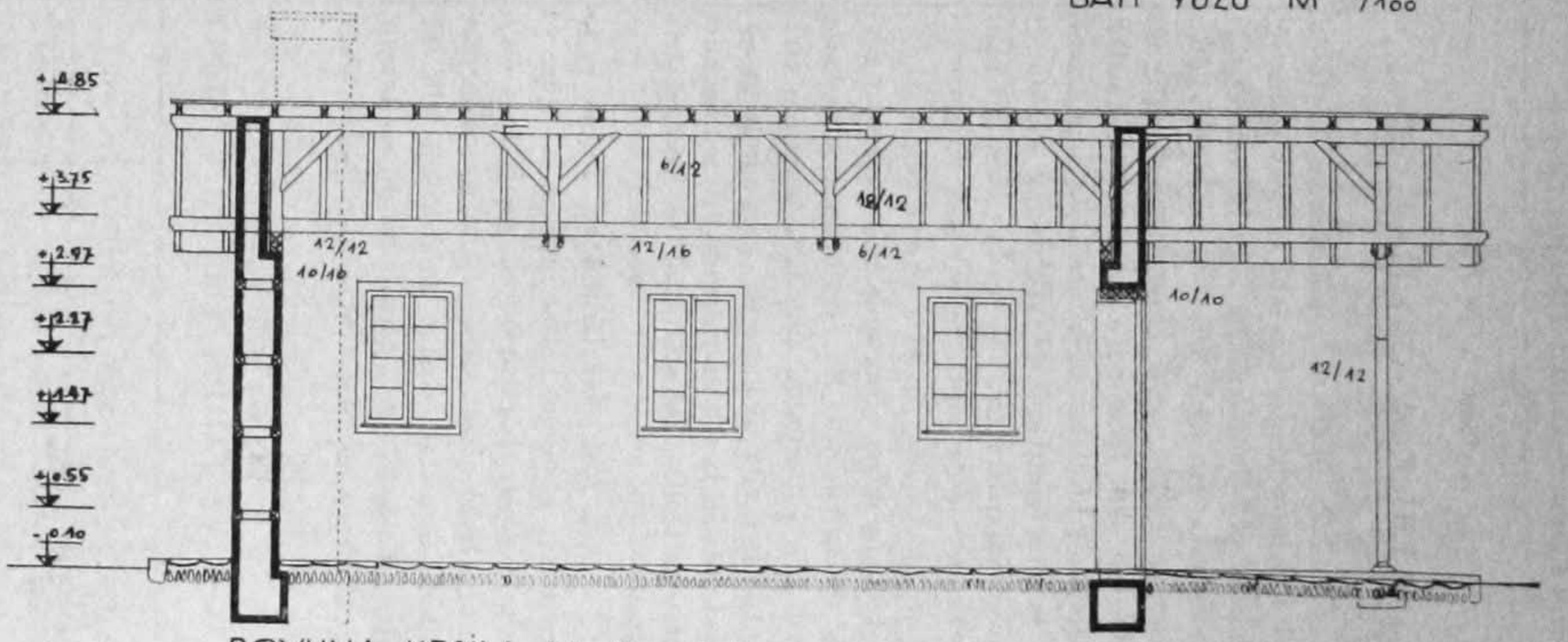

BOYUNA KESİM M:1/100 „C-D„

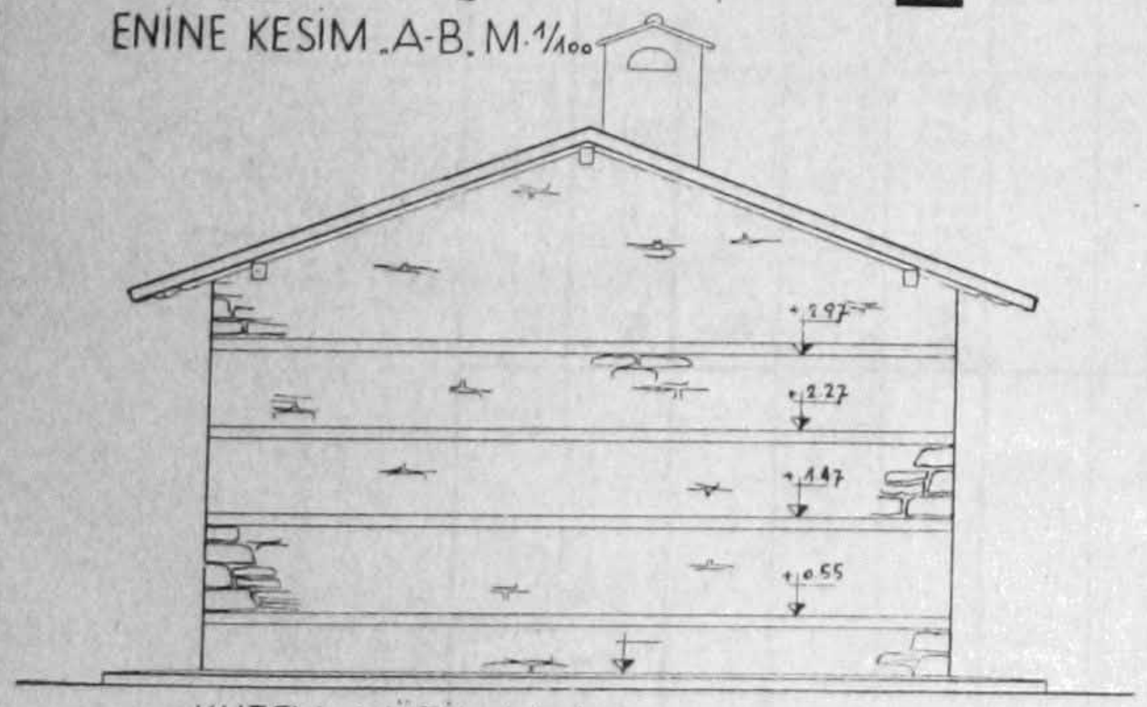

KUZEY YÜZÜ M·1/100

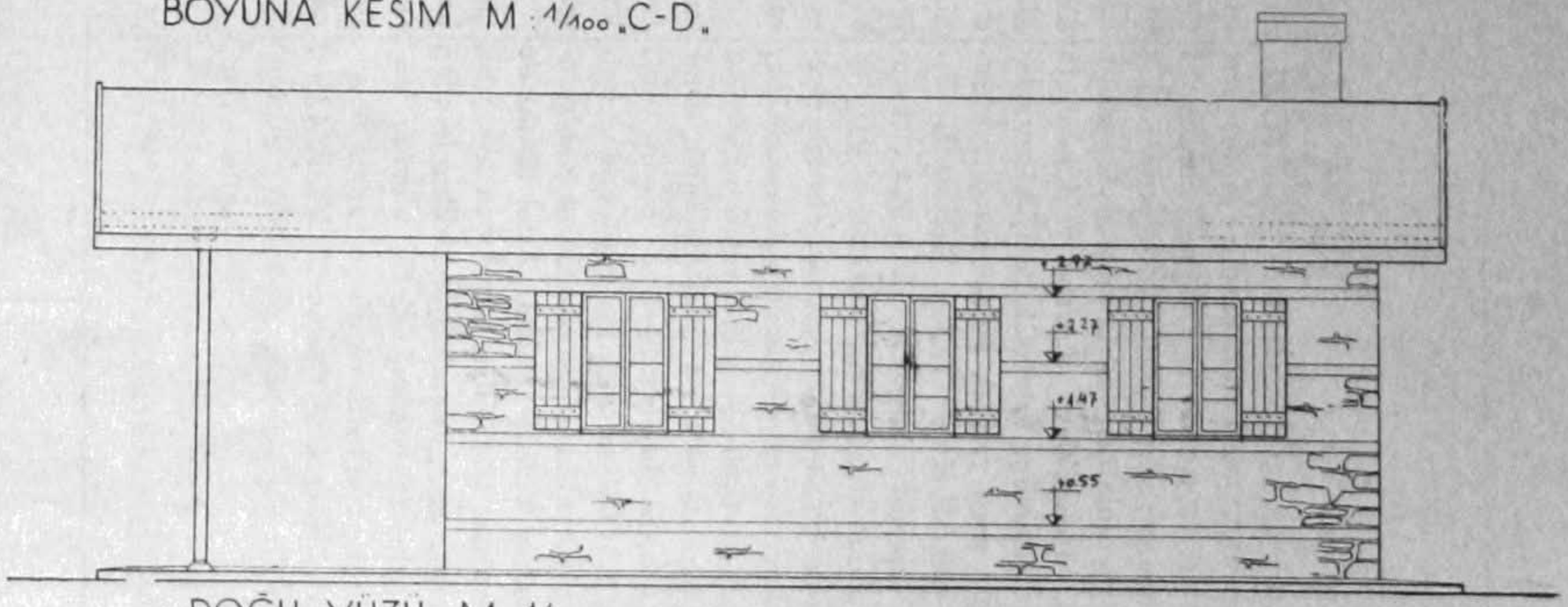

DOĞU YÜZÜ M·1/100

Y. Mimar Asım Mutlu — Ahsen Yapanar

AYRI KÖY OKULU İŞLİĞİ

Köylerde türlü plânlara göre evvelce yaptırılmış olan okul binalarının yanına ayrı işlik binaları yaptırılması icabetmektedir. 4274 sayılı kanuna göre öğretmenlik yapacak olan Köy Enstitüsü mezunlarının kültür dersleriyle birlikte çocuklara öğretecekleri sanatlar ve köylülerin ihtiyaçları gözönüne tutularak bu işliklere maksada uygun şekli vermek gerekmektedir. Enstitülerden çıkacak erkek ve kız öğretmenler demircilik, yapıcılık, dülgerlik, dikiş-biçki, dokumacılık, ziraat sanatları öğrendiklerine göre işlik binasının bu sanatları gerçekleştirmeye elverişli vasıfları taşıması lâzımdır. Onun için her sanata ayrı karakterde işlik binası yaptırmak hem güç hem de pahalıya mal olacağından bir tip bina projesi hazırlatılmış ve bunun türlü maksatlar için kullanılabilmesi gözönünde tutulmuştur. Köy okulları proje musabakasında birinciliği kazanan Yüksek Mimar Asım Mutlu ile Ahsen Yapanar tarafından hazırlanan ayrı işlik binası projesi detay resimleriyle birlikte bundan önceki sayıfalara konmuştur. Bu binanın meselâ bir sınıflı eğitmenli okulların yanına ne suretle yerleştirileceğini gösteren küçük 1/500 ölçüsünde bir vaziyet plânı da vardır. Müteaddit derslikli okulların buludukları köylerde işlik binalarından bir kaç tane yapmak icabettiği takdirde yerin müsaadesine göre bu vaziyet plânında gösterilen şekle benziyen bir duruma uyularak bunlar yan yana yerleştirilecektir. İşlik binalarının okul binasından çok uzak olmamaları gözönünde tutularak öğretmenin iki bina arasında kolayca gidip gelmesi sağlanacak şekilde bir durum yaratılacaktır. Müteaddit derslikli okul binasının yanına yaptırılacak işlik binaları aynı istikamette bir sıraya dizilemedikleri takdirde binanın iki tarafına birbirine mütenazır olarak yerleştirilebilir. Bu yerleştirme işine karar verilirken yolların durumu oku binasının etrafındaki bahçe ve oyun yerleri gözönünde tutularak bunların her birinin kendi maksadına göre kolay kullanılmasını sağlıyacak bir şekil yaratılmalıdır.

Ayrı işlik binalarının ne suretle yapılacaklarını gösteren 1/100 ölçüsünde cephe ve kesim resimleri bundan önceki sayıfalarda meycuttur. Genel olarak okul yapımı sırasında gözönünde tutulacak esaslar anlatılırken işlik binaları hakkında da gerekli bilgi verilmiştir. Ayrıca detay resimleri duvarların nasıl örüleceğini, nerelere hatıllar atılacağını ve çatının ne suretle inşa edileceğini açık olarak göstermektedir. Ayrıca bu işliklerde bilhassa demircilik sanatı gerçekleştirilmek istenildiği takdirde kurulacak demirci ocağının bağlanacağı bacanın yeri de gösterilmiş bulunmaktadır.

Yukarıda belirtilen sanatlar her biri mutlak ocak kurulmasını icap ettirmemekle beraber her ihtimale karşı bu işlikte demirci ocağının kurulmasına elverişli vasıfta baca ve ocak yeri bırakılması şarttır.

İşliğin içine alınması türlü sebeplerden dolayı mümkün olmıyacak olan malzeme için işliğin ön kısmında bir açık sundurma düşünülmüştür. Burası malzemeyi yağmurdan ve güneşten muhafaza için faydalanılacak yerdir. Araba onarılması icabettiği zaman da bu kısımdan faydalanmak mümkündür.

İşliğin pencereleri dikiş işliği olarak kullanıldığı zaman kâfi derecede aydınlık temin edecek şekilde hesaplanmıştır. Dikiş, dokuma ve ziraat sanatları işleri için kullanıldığı vakit esas kapının önüne ve içeriye bir rüzgârlık yapılması işliğin kolay ısıtılması bakımından tavsiyeye şayandır.

BU DERGİDEKİ KANUNLAR, KARARLAR VE TAMİMLERLE DİĞER YAZILAR TARAFIMIZDAN OKUNMUŞTUR

1	12	23	34	45
2	13	24	35	46
3	14	25	36	47
4	15	26	37	48
5	16	27	38	49
6	17	28	39	50
7	18	29	40	51
8	19	30	41	52
9	20	31	42	53
10	21	32	43	54
11	22	33	44	55

ANKARA — MAARİF MATBAASI